

Vikvinnor

I DEMOKRATISKT VÄRLDSFÖRBUND

Nr 8—9

JULEN 1957

Tre dikter

av Maria Wine

MINNS DU...

Minns du
när du som barn
för första gången såg din mor gråta
Minns du
att en hel värld ramlade ihop
var det inte som om dagens längd aldrig skulle
ta slut
längtrade du inte efter att krypa in under nattens
ögonlock
(istället kröp du in under soffan och tittade
fram)
Din mun stod öppen av förvåning
visste inte om den skulle börja gråta
Dina ögon visste inte om de skulle sluta sig
eller se och skämmas över din mor
Ty barn som du var
trodde du att rättigheten att gråta endast var
din!
Var fanns nu din säkerhet
när du sett din mor gråta?
Du satt i tystnaden och lyssnade
efter en räddning.
Då hörde du plötsligt ett pärlande skratt
och ett par varma mjuka armar lyfte upp dig
och snart låg du och gungade i din mors arm-
vagga
och drack osäkert lite säkerhet igen

PLIKTEN

Så lärde de oss:
din plikt är att skratta när ditt hjärta gråter
din plikt är att skjuta fåglarna som lockar dig
med frihet
din plikt är att stänga in din farliga frihetsläng-
tan i pliktens ring
din plikt är att känna dig syndig och ovärdig
din plikt är att hata den som inte är lik dig

din plikt är att ständigt bereda dig för döden
och sålunda fly livet
din plikt är att döda din egen styrka till fördel
för plikten
din plikt är att inte leva ditt liv utan pliktens
liv
din plikt är att se till att pliktens uniform alltid
passar såsom handske till hand

Av livet lärde jag:
min plikt är att fläcka ner och riva sönder min
uniform
min plikt är att spränga pliktens järnhårda ring
min plikt är att leva mitt liv som är givet mig
min plikt är att tvätta mina händer i glädjens
källor
och inte i ättikans blekande vatten

SOLDATEN

Soldaten sköt på sin fiende
därför att man hade sagt honom
att detta var hans fiende
När soldaten såg ner på sin skjutne fiende
upptäckte han att fienden var en ung pojke
med mycket blå ögon

Pojken sträckte bedjande fram sina händer
mot soldaten
honom gjorde det detsamma om soldaten
var en vän eller fiende
han ville bara ha en människa att hålla i handen
nu när han skulle dö

Soldaten föll på knä framför pojken
grep hans hand och bad om förlåtelse
men pojken hörde ingenting
han somnade in i döden med en hand i sin hand

Soldaten:
fiende som han nu hade blivit till sig själv
sköt sig en kula i hjärtat

Novell av Jevgenia Vassjutina

På vägen mot byn upphann vi av en medelålders kvinna i vit huvudduk. Hon bar på en mjölkhink.

Vi kände inte varandra, men enligt gammal sed hälsade hon, ty det anses ohövligen att tiggande gå förbi någon som man möter i skogen eller på landsvägen.

Hon mönstrade oss med lugna, uppmärksamma ögon och var tydligt genast klar över vad vi var för slags folk; varken primusen i nätkassen, som vi på Anna Misjajlovnas uppmaning tagit med oss från stan, eller den hopradsade buketten av slokande ängsblommor, som min väninna Galotsjka i rent trots fortsatte att släpa med sej, undgick hennes blick. Hon sa:

»Sommargäster, inte sant?»

»Nej, bara på kort besök», sa jag.

En sträng börjar klinga

Galotsjka, som var alldeles utmattad av värmen, frågade med retlig röst om det var långt kvar till Popovka.

»Det är alldeles i närheten», log kvinnan en smula spydigt, »från bäcken ska det vara tre kilometer...»

»Så långt!» ropade Galotsjka förskräckt. »Och till bäcken?»

»Till bäcken två...»

»Vi rastar en stund», föreslog jag.

Vi slog oss ner under en stor björk vid vägkanten och kvinnan satte sej också ner.

»Ni borde hellre vänta på en bil», rådde hon oss, »här kommer det ofta bilar förbi. Alltid är det någon ni får åka med.»

»Vet ni, i hennes tillstånd är det inte rådligt att åka bil på gropiga byvägar», sa jag och visade på min väninna.

Kvinnan mönstrade med sammanknipna ögon Galotsjka uppifrån och ner, sedan nickade hon förstående:

»Det första?»

Galotsjka hängde med huvudet:

»Ja, det första.»

Kvinnan ryckte närmare, lossade en gren som trasslat in sej i Galotsjkas hår och sa:

»Ta hellre av er skorna, det är lättare att gå barfota.»

»Det sticker så...»

»Det gör ingenting. Det vänjer man sej vid. Är du törstig?»

»Ja, väldigt!»

Kvinnan tog locket av hinken, skakade om den en smula och slog locket fullt med mjölk.

»Drick, det friskar upp. Jag har tyvärr inte mycket kvar.»

Galotsjka såg tveksamt på mej.

»Men drick då, drick», sa kvinnan.

»Ni behöver inte vara rädd, mjölken är fin. Jag levererar till sanatoriet.»

Galja blev röd:

»O nej, det är inte det...»

Kvinnan skrattade:

»Genera dej inte, jag ser nog att du inte känner dej säker. Så ska det förresten vara: i ditt tillstånd måste man se sej för.»

»Usch, alltid och jämt mitt tillstånd!» suckade Galja och började dricka. »Jag är alldeles slut. Allt detta stähej!»

»Vad menar du med det?» frågade kvinnan strängt.

»Ja, jag är ännu så ung, då vill man ju få ut något av livet och inte bara de eviga blöjorna och sömnlösa nätter...»

»Galja», ingrep jag, »varför tar du i så där, du är väl inte den enda.»

»Jag vill inte, jag vill inte!» skrek Galja och det runda rosiga ansiktet med mjölkdroppar på överläppen blev hårt och ilsket. »Om inte Boris varit så envis hade jag aldrig i livet velat det...»

»Boris är väl din man?» sa kvinnan.

»Ja, han är ingenjör», sa Galja en smula lugnare. Men så brast hon

plötsligt ut: »Han har det bra han, han arbetar och behöver inte bekymra sej. Men jag, jag ska få barn och plågas... Tro nu inte att jag inte tycker om barn, men de ska vara lite större. Om jag bara kunde få en tre- eller fyraåring på en gång.»

»Vad är det för dumheter du pratar?» Kvinnan tänkte efter ett ögonblick. »Det gör inget, det är bara det att du är så ung än. Vänta du bara, med tiden kommer du att känna det annorlunda.»

Hon reste på sej, slätade till klänningen, satte fast locket i mjölkspannen, knöt till huvudduken under hakan och frågade lugnt och hövligt:

»Ska ni sitta kvar eller går ni med?»

Kvinnans lugn föreföll mej onaturligt; i hennes mörkgrå ögon kom ett hårt, avvisande uttryck och hon tycktes avsiktligt undvika att se på Galja, som om hon ville dölja vad hon ansåg om henne.

»Vi går», sa jag och klättrade över diket upp på den glödheta landsvägen. Galotsjka reste sej upp, snurrade buketten i händerna, kastade den slutligen i buskarna och kom långsamt efter.

På båda sidor om vägen stod höga granar med dunkelröda kottar på grenarna och i gräset skimrade smultronblommorna vita. Här och där såg man redan ett och annat bär, men de var ännu hårda och sura.

Då kom en bil körande. Chauffören, en svartögd pojke i blå gymnastiktröja, stannade och öppnade bil-dörren:

»Goddag, Maria Mironovna. Hoppa in, så får ni åka med.»

»Det går bra så här, Petja, tack», sa vår följeslagerska.

Vad var det som avhöll henne från att lämna oss och fara med Petja fram till byn? Jag förstod det inte. Hon gick med långa steg och de bara fötterna med sina stora, något krokiga tår, sattes taktfast i marken.

Att döma av den ännu slanka figuren kunde hon vara 40, högst 45 år, men fårorna i pannan och munvinklarna skvallrade om att denna kvinna gått igenom mycket.

Hon rynkade ögonbrynen och rus-kade på huvudet, tydligen försjunken i sina egna tankar.

Jag teg avvaktande: antingen kommer Maria Mironovna att slå dessa tankar ifrån sej och ta adjö av oss med några intetsäggande, hövliga ord, eller också kommer hon att tala ut.

»Hon hinner inte med», sa Maria Mironovna oförmodat och blev stående.

I en vägkrök väntade vi på Galotsjka. Hon hade följt Maria Mironovnas råd och gick barfota, men hon satte ner fötterna så försiktigt och skar så dråpliga grimaser att jag måste skratta.

Maria Mironovna kunde heller inte avhålla sej från att le.

»Gå längs diskesrenen, där är det mjukare...»

Galja log förläget och följde rådet.

»Skulle man tro er är det likadant för alla», sa Maria Mironovna plötsligt, vänd till mej, »alla kvinnor måste gå igenom det, fostra upp barn och vaka om nätterna. Nej, inte alla. Jag

till exempel har längtat så gränslöst efter ett barn, jag har besökt en massa läkare och till och med legat inne på klinik, men allt förgäves.»

»Har ni alls inga barn?» frågade Galja.

»Jo, en son, Wasja, men han är adoptivbarn.»

Maria Mironovna teg. Över hennes ansikte växlade skugga och ljus från solskenet i björkarnas lövverk.

»Mycket har jag gått igenom för hans skull. Men nu är han redan elva år och är duktig i skolan, han vill bli ingenjör.»

Vi teg.

»Det var så här», fortsatte hon.

»När professorn vid kliniken sa mej ärligt att det inte fanns något hopp — det var hyggligt av honom att säga det rent ut — förlorade jag modet. Alla människor är människor, det är bara jag som är en sån där halvmänniska, tänkte jag. I hela mitt liv har jag arbetat och inte sämre än andra, de svåra krigsåren delade jag med alla andra, och livets största glädje ska inte unnas mej? Det är bittert. Professorn var mycket vänlig och talade länge med mej. Han sa att jag tog saken allt för hårt. Att sätta ett barn till världen är inte allt, det att fostra upp det, det är det som är det viktigaste och kräver mest av en. Och det är det aldrig för sent att göra. Dessa hans ord gav mej ingen ro. Jag önskade ingenting högre än att få adoptera en liten flicka. Till och med i drömmen såg jag en sån där liten blond, gråögd varelse. Var jag gick och stod tänkte jag: där ska hennes lilla säng stå, där det lilla bordet där hon ska läsa sina läxor när hon börjat skolan. På den tiden hade vi ransoneringar och måste ha klädkuponger för att köpa tyg, det var inte som nu när man

kan köpa allt vad ens hjärta begär. Den gången, de första åren efter kriget, hade vi det svårt. Och tänk er: jag fick ett par klädkuponger som premie från kolchosen och köpte en bit blommigt bomullstyg i rosa för dem. Den gången var jag naturligtvis mycket yngre än nu, men min man var i alla fall förvånad och undrade vad jag skulle med ett sånt ljust tyg till. För mej själv tänkte jag: han vet det inte, men av det ska min lilla få en klänning med besparing och volanger!»

Maria Mironovna flyttade över mjölkspannen i andra handen och spretade med de styva fingrarna. Galotsjka såg rätt framför sej med fuktiga ögon och munnen halvöppen.

»Och er man?» frågade hon.

Maria Mironovna suckade:

»Till honom sa jag inget på länge, jag vet inte själv varför. Kanske var det kvinnostolthet eller för att jag inte ville ta ifrån honom hoppet. Senare fick jag veta att han tänkt precis detsamma, men tigit, för att inte göra mej ont...

Men nu ska ni få höra fortsättningen. En gång kom min syster Panja på besök till oss. Hon bor visserligen knappa två mil från oss, men vi träffas inte så ofta ty hon har mycket att stå i, hon är nämligen ordförande i sin kolchos. Det har hon varit i många år. Hon blev vald till det under kriget och sen dess har hon blivit återvald varje år. Så satt vi alltså en kväll och drack te och pratade. Då sa hon: 'Det är fint att också er kolchos kommer på benen, ni har ju byggt er en kvarn och skörden ser fin ut och ni har präktiga hus nu. Snart kan vi glömma hur hårt vi slet under kriget. Det är inte lite vi har lidit, särskilt vi kvinnor.'

Min man satt och lyssnade, så log han och instämde med Panja: det är riktigt, utan kvinnorna härhemma skulle vi haft det mycket svårare vid fronten. Och Panja sa: 'Det är så sant som det är sagt, och ännu den dag som i dag är måste varje man av allt sitt hjärta vara tacksam mot sin hustru. I dag kan man leva gott. Masja till exempel' — det är jag — 'hon har allt hon behöver, ni bor i ett nytt hus. Men tror du att det är den sanna lyckan?'

Jag minns som om det var i går hur Panjas ord gick rätt in i mitt hjärta. Också Vanja, min man, begrep vad hon menade och såg nedslagen ut.

'Varför tar ni inte ett barn till er, som ni kan fostra upp som ert eget, till glädje för er själva och alla här?' Ja, så sa hon och det var våra egna djupaste tankar hon gav uttryck för...

Strax efteråt reste min man och jag till barnhemmet. Dessförinnan hade jag gjort storstädning hemma, vänt upp och ner på hela huset, skurat och fejat, hängt upp rena gardiner, ja, precis som till en stor fest. Leksaker hade jag också köpt och ett litet rosafärgat sidentäcke... Dessutom ha-

Forts. å sid. 23

Anders Fredrik Skjöldebrand.
Efter målning av Per Kraft d. y.
Originalet hänger på Fogelstad.

Genom min mormor hade ett stort manuskript kommit att hamna på Fogelstad. Det var *Anders Fredrik Skjöldebrands* memoarer. Professor Henrik Schück utgav dem åren 1903—04 i tryck och manuskriptet deponerades hos Historie- och Antikvitetsakademien. Men kvar på Fogelstad finns ännu en del handskrivna reseskildringar med Skjöldebrands egna akvareller, gravyrer och teckningar.

A. F. Skjöldebrand var född 1757 i Algier, där hans far var generalkonsul. Men redan som barn flyttade han med föräldrarna till Stockholm och fick där sin uppfostran. Han skriver senare i sina memoarer: »Latinska grammatiken, historien, geografien, geometrien, aritmetiken och levande språkens grammatik — allt detta skulle nu på en gång inpräglas i ett åtta års gammalt huvud. — Då här till lägges otålighet hos läraren och oundvikligt straff, finner man att de s. k. lyckliga barnåren den tiden ej förtjänade detta namn. — Jag gav sällan ljud under tortyren och ansåg det lågt att klaga för mina föräldrar.» — Men en gång, då han var 13 år, blev det honom för mycket. Då informatorn började slå honom, satte sig Anders Fredrik till motvärn. Informatorn tog en eldgaffel, Anders Fredrik sprang upp för trappan, informatorn efter med lyftad eldgaffel, och på detta sätt mötte de husets herre. Anders Fredrik fick en skarp tillrättavisning; han ångrade, att han sprungit undan, fast han ansåg att han kunde ha blivit ihjälslagen.

Efter barndomstiden följde studieåren i Uppsala och därpå utbildning till officer och kavallerist.

Skjöldebrand hade många intressen och kom att bli en framträdande

Elisabeth Tamm:

Min mormors far

1757—1834

personlighet i sitt lands historia före och efter år 1800. Professor Schück skriver i företalet till hans memoarer, att »Skjöldebrand var både begåvad och sanningsälskande. Den förra egenskapen var under den gustavianska tiden icke sällsynt, men så mycket mer den senare». Han befordrades till höga poster både som krigsman och statsman, men sitt största intresse ägnade han de sköna konsterna; han framträdde som skriftställare och skald, målare och musiker. Han var en av De aderton i Svenska Akademien, hedersledamot i de Fria Konsternas Akademi, preses i Musikaliska Akademien samt Vitterhetshistorie- och antikvitetsakademien.

Som officer deltog Skjöldebrand i finska kriget på 1780-talet och vann sedan i kriget mot Napoleon slaget vid Bornhöft med sina Östgöta ryttare. Men det framgår av allt vad han skriver att han hade djup känsla av krigets förfärlighet och för mänskliga lidanden i allmänhet.

Själv sade sig Skjöldebrand ej vara »politicus», ty han avskydde de intriger och ränker som oftast — och med framgång — följer det politiska spelet. Men han deltog dock livligt i sin tids händelserika utveckling. Vid Norrköpings riksdag framträdde Skjöldebrand på riddarhuset, (rikdagen utgjordes då ännu av de fyra stånden: adel, präster, borgare och bönder.) Han tillhörde den lilla skara som hyllade de nya frihetsidéerna från revolutionens Frankrike.

*

I sitt andra äktenskap hade Skjöldebrand tre söner och en dotter, Aurora Charlotta, och han har sagt att hans »käraste sysselsättning var att spela fiol till accompagnement af en älskad dotter.» — Musiken var under olika livsskeden Skjöldebrands största glädje, och han har berättat att en gång — det var före hans andra äktenskap och han hade då ofta ont om medel — ägde han ej ens möjlighet att skaffa sig biljett till en konsert. För att söka förströ sig gick han in till en bokhandlare för att se på bokverk, och av en händelse kom bokhandlaren att lämna honom honorar för ett manuskript. Skjöldebrand skyndade sig då till den musikalska underhållningen, utan att komma ihåg att han ej haft något att äta den dagen.

Skjöldebrand dog hastigt i kolera 1834. Hans maka och dotter, hans käraste, befann sig tillfälligtvis på en utländsk resa.

*

Som ett uttryck för Skjöldebrands personlighet anföres här till sist några rader ur hans handskrivna bok

Marche från Östergötland till Skåne 1788—1789. Boken kom genom hans dotter, min mormor, till Fogelstad.

»I Fillinge (söder om Linköping) samlade jag min skvadron för att börja marchen till Skåne den 13 Sept. 1788.

Då jag red från Linköping; mötte jag en ung, vacker flicka, som gret bitterligen. Hon ropade håll och jag höll. — 'Rider Herrn till Fillinge?' — 'Ja.' — 'Käre Herre,! hälsa Hurtig!' — 'Från hvem?' — 'Från sin fästmö'. Och jag lovade det. Hon gret. Jag for, tänkte på dem som fälla tårar då man marcherar, kom till Fillinge och hälsade Hurtig.»

Om den långa återmarschen — från Hälsingborg — skriver Skjöldebrand bl. a.:

»Nu började en march af 40 mil med tungt cavalleri — med gruflig köld och mycken snö. Urvädet blef grymt.

(Stocketorp, nära Wexiö) Det var i solnedgången, luften klar och kolden fräsande. Här fant jag en båtsman-marche, som skulle gå till Stockholm från Carlsrona. Af 80 man voro 60 sjuka. Dessa stackare lades 3 på en enbetskläda och hade ännu 3 mil kvar af sin dagsresa. Tunna och slarviga kläder, kanske toma magar — —

Underligt att människor uthärda med olägenheterna af Borgerliga Samfund, som göra lefnaden så lätt för en, så svår för en annan. Af naturen har hvar och en af dessa båtsmän lika rätt till jorden, som de förfärliga opinionens Gudar, som ifrån Tronen med et ja eller nej, med blixstens fart sända tusend dödar, tusend plågor åt sit folk och ännu et folk, som skall strida med deras. — Magt och lagar har vunnit den stadga att de ej kunna skakas utan stora välföring, utan att den olyckligare delen blir för hårdt tryckt, att den i förtvivlan upplöser dessa banden. Bäfven monarker, bäfven I store på jorden om den stunden skulle komma att folket sade: Vi hafve nog länge lidit och trålat. Er magt är i vår mening, men styrkan är i vår hand. — —

Dalhem. (Mellan Vimmerby och Atvidaberg.) Här skildes squadronen. Alla karlar och hästar framkommo friske och oskadde med tross och allt efter marcheroutens föreskrift. Jag berömde, tackade och tog ett ömt farväl af mina älskade Busar, som drogo hvar hem till sin hydda med glädje.»

Julhandla i god tid

Reklamen för julen tenderar att bli allt våldsammare med varje år och sätta in allt tidigare. Många mammor är bekymrade, därför att barnen påverkas av denna hektiska stämning. Man tar på något sätt ut julen i förskott, så när man äntligen kommer fram till den är man trött och utledsen på allt ståhej. Men för barnens skull, vars förväntningar skruvats upp till det otroliga, måste julen firas. Det gäller också för alla de hem där moderns förvärvsarbete tar ett maximum av tid och krafter just inför julen.

Hur klarar man det i en familj där husmodern veckorna före helgen måste arbeta övertid borta kväll efter kväll? Den frågan ställer vi till fru Maja Larsson, huvudkassörska i ett stort varuhus i Norrköping. Även om hennes familj inte är stor, två vuxna och en pojke, Hans, som går på sjunde året och just börjat skolan i höst, så måste det väl ändå vara rätt besvärligt?

— Naturligtvis har det sina sidor, säger Maja Larsson. Men när man nu har ett arbete där tempot är som allra mest hektiskt just inför julen och nyåret, så måste man inrätta sej därefter. Jag har förvärvsarbetat sedan jag var femton år och har inte en tanke på att ge upp mitt arbete, jag trivs med det och det är välbetalt. Fast det måste ju medges att vid den här tiden står julen som ett spöke framför mej...

Redan från den 13 december kommer butikerna att hålla öppet till klockan 7 varje kväll fram till julafton — då stänger vi kl. 2 på midnatten. Innan rusningen sätter in på allvar kan jag vara hemma vid 8-

tiden på kvällen, sedan blir det oftast en timma senare. Efter en sån arbetsdag är krafterna för hemarbetet minimala. Man är helt enkelt dödstrött. I år har vi turligt nog en söndag nära inpå julafton — då hinner man med en del. Hemkokt skinka och sånt.

— Men Hans då? Hur klarar han sej när du kommer hem så sent på kvällarna? Är det pappa som tar hand om honom?

— Tidigare var Hans på daghem och då var det verkligen ett problem. Daghemmet stänger nämligen redan klockan halv sex och min man kan sällan vara hemma före halv sju, han har en timmes resväg från sitt arbete. Nu sedan Hans börjat skolan har han daghem i en privatfamilj och det är bättre.

— Men Hans som alla andra i hans ålder är naturligtvis väldigt inställd på julen, det måste du väl ta viss hänsyn till och liksom andra mammor förbereda julfirandet? Hur klarar du det när du går hemifrån före åtta om mornarna och kommer hem igen 12—13 timmar senare?

— Man måste organisera naturligtvis. Före den trettonde är mina julklappar redan inköpta och inpac-

kade. När man har ett sådant arbete som jag lär man sej rätt värdesätta konserverna och innan julbrådskan sätter in har jag julförråden hemma. I år blir det, tack vare att dan före dan är en söndag, hemlagad skinka. Annars brukar jag köpa också den på burk.

— Och julstädningen? Och julbaket?

— Jag har en bra städhjälpen gång i veckan och därmed får städningen vara klarad. Att allt ska stå på parad hinner man som väl är inte ens tänka på. Julbaket? Nej tack för mej! Julbrödet beställer jag i butiken, det hämtar mina karlar hem på julaftonsförmiddagen. Pepparkakor och någon sort till brukar jag baka i början av månaden, jag lägger dem i tättslutande burk och »förseglar» den med en tejprensa — då smakar kakorna som om de just tagits ur ugnen även om de är ett par tre veckor gamla. Koka knäck och annat sånt pill brukar Hans få göra i sitt daghem — och det är fint. Fast naturligtvis har han ofta kört på om att »andra barn får hjälp av sin mamma med sånt». Det sticker till i en, men så tänker man på att tusentals av Hans små kamrater har mam-

Efter jul kommer inventering, bokslut och allt annat som hör årsskiftet till. Då gäller det för Maja Larsson och hennes kolleger att vara i god form igen.

mor som arbetar borta om dagarna och säkert inte heller orkar stå och koka knäck om kvällarna och baka kakor och klippa julgranskarameller.

— Hur känner du dej när du kommer hem från ditt arbete på julaftons eftermiddag och ska ta itu med att skapa jul för de dina?

— Å, de mina är inte så bortkomna. Min make arbetar ju inte på julaftonen, han och Hans hämtar hem mjölk och grädde och bröd, skaffar julgran och klär den, dukar bordet och lagar i ordning maten som jag förberett kvällen innan. När jag kommer hem vid tretiden på julafton har vi helg hemma och sen förflyter julen i lugn och vila. Det behövs för efter jul kommer nyår med allt det arbete som hör redovisning och årsskifte till.

Ett ständigt problem har varit vem som ska ta hand om Hans under mellandagarna, då daghemmet är stängt. Jag har brukat lösa frågan så, att jag anställt någon tonårig flicka som haft skollov då. Då har Hans fått ta igen det vi inte hunnit med till julen: göra karameller, koka knäck och dylikt. Det gör han och flickan och förbereder på det sättet bjudningen för kompisarna, som brukar vara en väldigt trevlig tillställning med gott, lekar och förevisning av julklapparna. Den kostar inte mycket,

På lördagen stänger butikerna tidigare lyckligtvis. Medan morgonens kaffekoppar diskas undan hjälper Hans till att plocka upp maten som han och mor handlat med hem.

Att samman med Hans gå igenom askarna med julprydnader och se vad som eventuellt behöver förnyas, det måste mor ta sej tid till.

men Hans betraktar den som julens höjdpunkt och särskilt spännande därför att han själv gjort hjärtan och karameller till påsarna. Jag har en känsla av att den betyder minst lika mycket för honom som julklapparna. Kanske därför att han själv gör så mycket av förberedelserna. Så rätteligen borde den också höra hemma på hans önskelista inför julen.

— Och din egen »önskelista» då, vad står det på den?

— Om sanningen ska fram är det en massa jag önskar mej för mej själv och andra. Det första: att vi får behålla **freden**, den är det väsentliga både för oss vuxna och barnen. Det andra: att folk får ha arbete. Det har märkts en åtstramning på arbetsmarknaden som gör en ängslig. Särskilt svårt har det börjat bli för ungdomarna att få arbete. Många pojkar och flickor här i stan som slutade skolan i våras går utan arbete. Det är inte bara ett ekonomiskt problem för föräldrarna, det är också ur moralisk synpunkt mycket illa. Ungdomar ska inte gå och slå dank, de måste lära sej något, vad ska det annars bli av dem! På yrkesskolorna räcker inte platserna till — och så står tonåringarna i gathörnen och hänger. Det är en så allvarlig sak att vi måste ta itu med den tycker

En bild från nödåren 1867–1868

BERÄTTAD AV MIN MOR

Här rasade missväxt i årena tvenne.
Hårt drog man samman om svängremmens spänne.
I stugorna sopades sådor i bröden.
Sig kärligt omslingrade Nöden och Döden.

På blixtrande, blågröna snöfälten sov
fina små fåglar, som sjungit Guds lov.
Sträckande flyttfåglars skara man såg
falla likt löv under köldböljans våg.

På iskalla dunbädden fann man en gång
flickan, som kommit från skogsstigen lång.
Vem var hon? Man visste ej hem eller namn.
Hon låg som en blomma i fåglarnas famn.

Kom då till stugan en gosse så blek.
Han hälsade tafatt och rösten svek:
»Säg, har I en brödkant... Jag orkar ej mer,
miltals jag gått och man ingenting ger...»

I stugan de hungriga barnen, de egna,
sågo på främlingen, skrämda, förteguna.
Alla de visste att modern ej ägde
mer än den kaka i handen hon vägde.

Sen veckor tillbaka de längtat att äta
ur rågade faten att hungern förgäta.
I sömnen de drömde om baktråg och tinor
och ringlande korvar i torvtakens linor.

När de frågat sin mor varför bingen var tom
hon talat så stilla om den yttersta dom...
Och fadern då suttit med handen för pannan,
men sedan försvunnit med brännvinskannan.

Sen dess var han borta. Och modern nu hade
en endaste kaka. På bordet hon lade
det fattiga brödet. Och gossen förstod,
han vände i dörren med isnande blod.

Nu skymningen föll över dödsbleka gården,
och gossen han såg sig så ensam i världen.
De goda, de kunde ej hjälpa. De andra
liknöjda sågo den svältande vandra.

Hans sorg var så stor som blott sorgen är
när ingen kan hjälpa och döden är när...
Dock båtar ej klagan, ej våldsamma ord
i en isande stund på en isande jord.

Svårmodigt leende såg han med mod
på kvinnan, som inne hos barnskaran stod.
Han strök över ögat med blåfrusen hand.
Och vargarna tjöto vid skogens rand...

*

— — —
— Kom in i stugan, gosse, vi har ju ett bröd!
Och vi tänder en brasa mot vinternattens död.

*

Min moder har berättat hur förundrad hon såg
när brödet på bordet i tvenne hälfter låg.
Det ena stycket räcktes till en främmande son.
Det andra barnen delade. Det var dem så som hån...

I kommande dagar, i livets ve och vända
den sagans skönhet skulle för dem i glans uppstånda.
När mormor sov så stilla i Värmlands sagojord,
levde den sitt eget liv, den gärning som var gjord.

Den sved i onda sinnen, den följde lik ett lamm
de trotsige som hårdhänt i livet gingo fram.
Och stängde man den ute i farstuns kalla brunn,
den satt väl kvar och bidade med skälvande mun...

MAJ HIRDMAN

jag. Nog måste samhället se till att
de unga får arbete.

En tredje önskan — jag vet så väl
att den inte kan uppfyllas men jag
kan väl få ge ord åt den ändå — är
att min pojke en gång skulle få upp-
leva min egen barndoms jul. Med
lugn och ro och förberedelser i det
oändliga. Där man inte såg något av
juldekorationer och reklam men vak-
nade den ljuvliga julaftonsmorgonen
vid doften av nykokt kaffe med saff-
ransbullar och pepparkakor. Aftonen
innan hade de vuxna slagit in paket,
pyntat granen och hängt upp girlan-
ger och förvandlat den gråa decem-

berdagen till fest. Den dagen då var-
ken husbonde eller arbetsfolk fick ta
i något annat arbete än det som var
absolut nödvändigt. En sådan helg-
stämning det rädde! Från sömnen
kom man direkt in i julen...

En önskan inför julen å egna och
kollegers vägnar uttrycker Maja
Larsson slutligen så här:

— Gör era inköp i god tid! Tänk
på att bland dem som står bakom
disken finns många mödrar, som
liksom ni vill göra julen så festlig
som möjligt för sina familjer och
som är alldeles uttröttade när hel-
gen kommer. Tänk på att de ock-

så vill komma hem till de sina och
gå inte kvar i butiken en halvtim-
me efter stängningsdags. Ju senare
det är desto sämre hjälp får ni själv
i butiken och ju närmare julen ni
gör era inköp desto sämre är sorti-
mentet. Och en sak till: Ni som är
hemarbetande husmor och bakar
småbröd och bullar till julen, kom
ihåg att ingen julklapp kan vara
kärkomnare för den yrkesarbetan-
de husmodern är en kartong med
småbröd eller ett par doftande jul-
bröd. Sánt värderas kan ni tro av
den som själv inte har tid med
julbak. G.

Moa Martinson:

Bettys debut

På Tidens förlag har just en ny bok av Moa kommit: KLOCKOR VID SIDEN-VÄGEN. Där möter vi en gammal bekant, Betty, som hustru och mor i Tallbo. Med författarinnans benägna tillåtelse publicerar vi här bokens inledande avsnitt, där vi möter barnet Betty.

Betty repeterar. Hon är sju år och ska sjunga solo på söndagsskolans fest nästa dag, som är söndag. »Såsom stjärnorna klara, de då skola vara» tar hon om och om igen, medan mor trampar symaskin och sjunger »Hjalmar och Hulda». Mor kom nyss från fabriken, där de slutar sex om lördagarna, och hade köpt en stuvbit hos »Bröderna Dahl», som har öppet till nio. Blekt domestik för sjuttifem öre, som ska räcka till ett stort förkläde åt Betty, med axelvolanger, omtag i midjan och rosett i ryggen. Bettys enda brukbara klänning är lappad och lapparna måste döljas. Betty sjunger »Då han kommer, då han kommer att hä-ämta sitt rikes juveler, alla rena, alla skära, hans egendom kä-är».

Det är varmt i enkelrummet, ostädad, rörigt. Mor brukade börja städa det första hon gjorde på lördagarna, då hon kom en timme tidigare från fabriken än andra dar, men nu måste hon sy förklädet. »Som lejon de kämpade nu med varandra, för livet den ene, för äran den andra», sjöng mor och kolliderade med Bettys »De små barnen, de små barnen som frälsaren älska, äro pärlor, äkta pärlor— — —» till ackompanjemang av symaskinen skrälliga tickande.

— Ett djavla liv härinne, ryter far som nyss kommit från kajen och vill ha ro att läsa tidningen, medan han väntar på mat. Potatisen, som står på, immar fönstren och bubblar sin egen melodi. Betty har förlorat en framtand och läspar på alla -r-, diamanter, juveler, pärlor, stjärnor är svårt att få fram. Annu svårare är det att lära melodin — »fast rösten är klar och Betty har bra uttal» hade fröken sagt och beklagat, att Betty saknade »musikaliskt gehör».

— Men öva bara. En melodi kan läras lika bra som en läxa, hade hon uppmuntrat.

— Du sjunger falskt, säger mor och låtsas inte om fars rytande.

Varken far eller mor hade nämnt ett ord om det vådliga i, att Betty skulle stå ensam nästa dag och sjunga för en hopar folk och massor av barn, som nog inte var tysta, bråkade och kanske skrattade åt Betty. Bettys mamma skulle inte följa med och rakt inte far.

— Skönt att veta var hon är, brukade mor säga och skickade iväg Betty till frälsningsarméns söndagsskola varje söndag, ty mor ville ha fred då hon städade och lagade mat.

— Inte lär di sej någe där, annat än böner och psalmer, brummade far.

— Bättre det än att ränna på gatorna med allsköns ungar. Frälsningsarmén är bra, avgjorde mor.

Potatisen puttrade, symaskinen dånade, mor och Betty sjöng. Hos ena grannen trätte man och bakom andra grannväggen skrek ett barn.

— Kom hit och prova, sa mor.

Betty provade och gnlade om sina stjärnor och juveler och ville inte stå stilla.

— Stå still unge, om jag ska hinna få det här färdigt. Kunde de inte tatt nå'n ann' av ungarna än dej, du som har så svårt att lära melodier, sa mor som sjöng rent och vackert och hade gott gehör. Det hade Betty hört släkt och bekanta säga. Far kunde inte ta ton. Mor tyckte förstas inte det var nå't att Betty skulle sjunga ensam för folk på en fest, kanske det inte var det heller, fast barnen i söndagsskolan hade blivit så till sig mot Betty, då hon valts att sjunga solo på festen.

— Du kan gärna ha håret utslaget

och det bästa du har, ska du ta på dej, en kyrkoherde kommer hit, hade söndagsskollärarinnan sagt. Hon tyckte visst det var väldigt fint att en kyrkoherde kom till frälsningsarmén.

Men Betty hade inget att välja på, så mor måste sy ihop det där förklädet. De andra barnen hade heller ingen garderob att välja i, annat än ett par som var barn till frälsnings-soldater, men de hade ingen röst och deltog inte i sången. Nu hördes en kvinna skrika och en man ryta innanför väggen.

— Bäst gå in, så han inte gör av med henne, sa mor och reste sig.

— Jag går, sa far och såg upplivad ut.

— Det blir inget av, du blir kvar därinne och sätter dej och supper med aset. Du sticker inte dit, sa mor.

— Du är dej lik, en sup mer eller mindre gör väl inget och dej bryr han sej inte om, du kan få en snyting av en' du mä.

Men mor var redan utom dörren och Betty hörde hennes uppförande stämma genom väggen, mullrande ljud från mannen och gråt från kvinnan.

— Jag går ner på gatan etter polisen, hördes mor skrika.

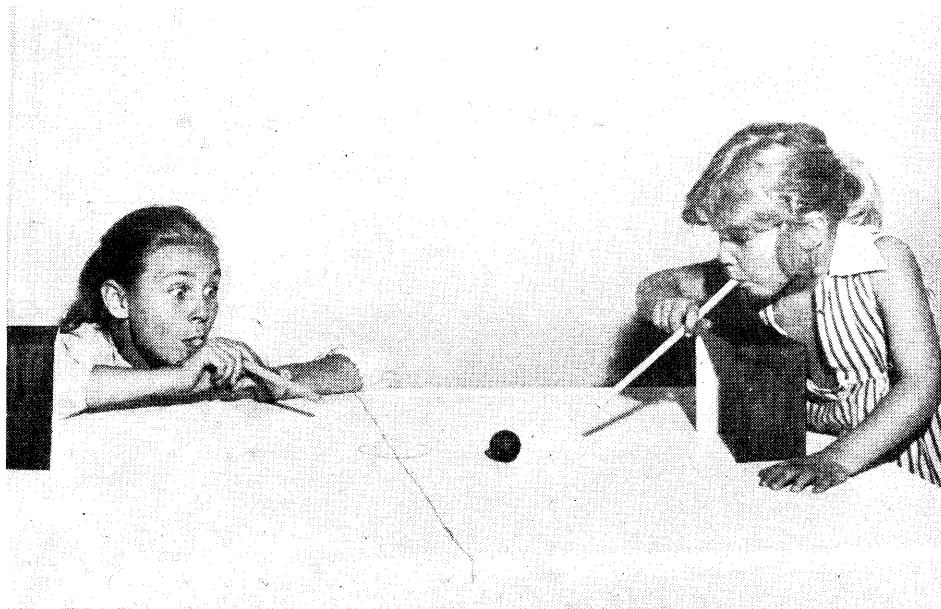
— Du går inte dit, du har inte med det här att göra, röt mannen.

— Näsan blöder, du har slagit henne! Vet du vad blodvite betyder? Nu kommer fan att ta dej, det är inte mer än rätt, vi har inte sovit en lördagsnatt sen vi kom hit, domderade mor. Bakom andra väggen skrek barnet och Betty smet ut i förstugan. Far stod med örat mot den fulle grannens vägg och brydde sig inte

Forts. å sid. 26

Luftboll

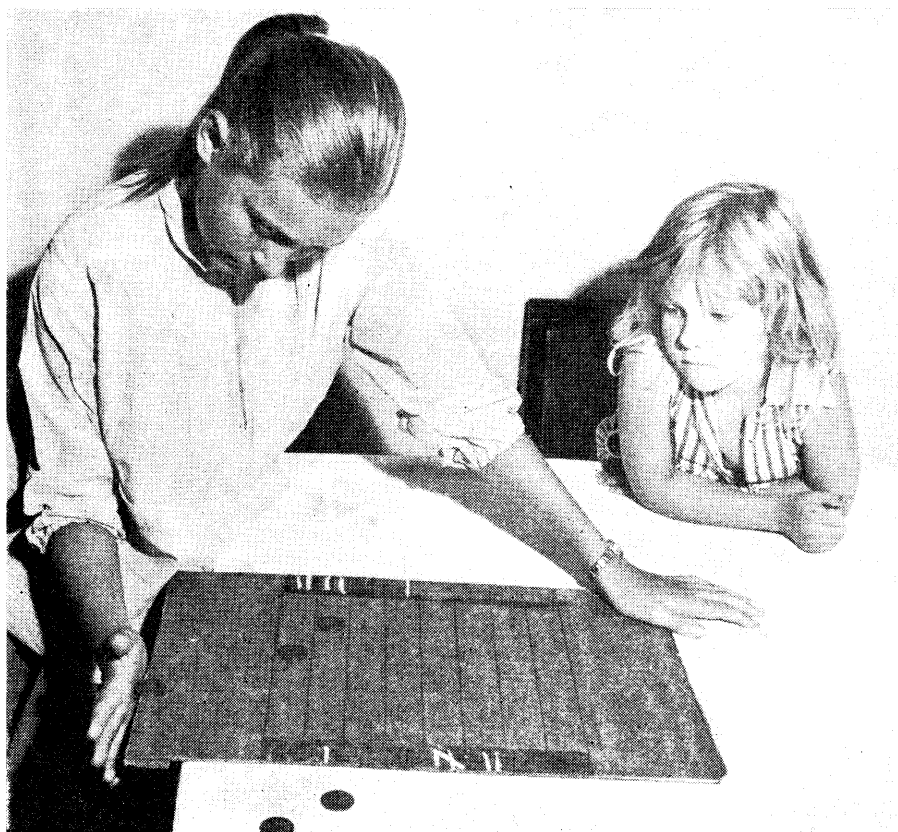
För det här spelet behövs en pingisboll (på bilden färgad svart för att synas bättre), en skokartong, delad rätt över och två blåsrör som man kan göra av hårt rullat papper. En vaxduk på ett bord och bollplanen är klar. Mitt på vaxduken ritar man en mittlinje och en cirkel som bildar utgångspunkt. Av skokartongen får man två målburar och i spelet gäller det att blåsa bollen in i motståndarens bur.

med spel som vi tillverkar själva

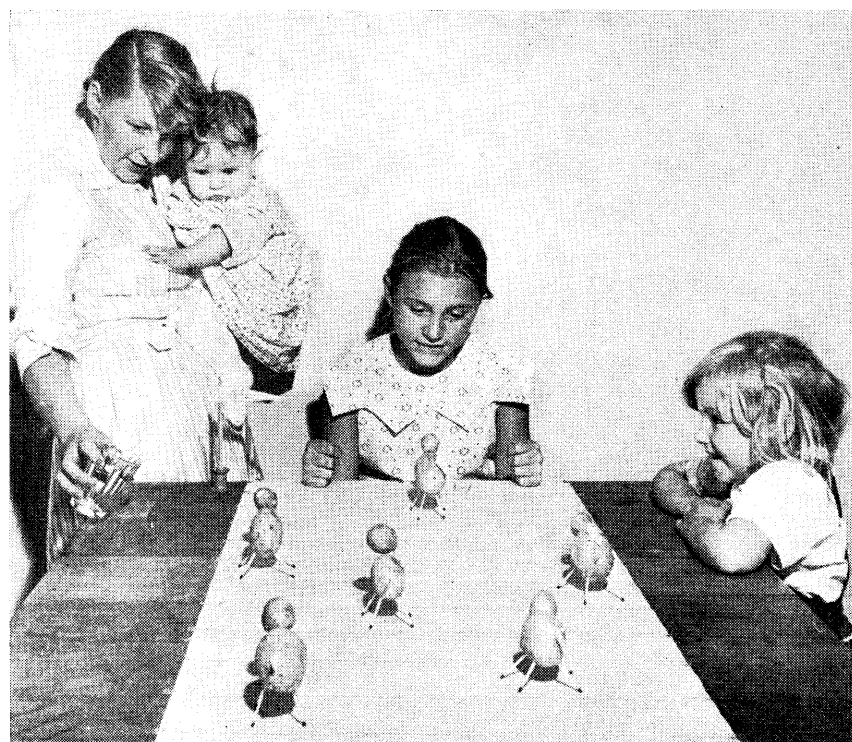
Skjuta slant

är ett engelskt spel för två som är väldigt roligt. Man behöver en hård, jämn masonitskiva i storlek 50×30 cm. På den blanka sidan ritar man en linje 10 cm från kortsidans kant och sedan ytterligare 8 linjer med 3,5 cm mellanrum. Varje mellanrum kallas en »bädd». På båda långsidorna färgas en kant — ett par cm bred — i svart med vanlig vattenfärg: där ska poängen antecknas med vit krita. Ytterligare behövs det fem 5-öringar, sedan kan spelet börja. Håll spelskivan stilla mot bordet med vänster hand som bilden visar. Lägg en femöring en aning utanför kanten och slå med högra handens insida så slanten åker in i någon av »bäddar-

na». Om den stannar på någon av linjerna har slaget missat. De två tävlande slår i tur och ordning in alla fem slantarna och för varje slant som åker in i en bädd ritar spelaren ett streck i sin svarta kant mitt för den bädd där slanten hamnat. Spelet går ut på att man skall slå in slantarna tre gånger i samma bädd (vilket naturligtvis inte behöver ske på en gång). När man haft slanten i en och samma bädd tre gånger är bädden »full», dvs. slår man in en slant en fjärde gång i samma bädd får man böta genom att motståndaren får en markering i sin kant för den bädden (och behöver alltså själv bara slå in slanten två gånger för att få sin säng »full» där). Den vinner spelet som först lyckats få in slanten tre gånger i samtliga 8 bäddar. Det kan löna sej att träna en stund innan man börjar — det är inte så lätt som det ser ut...

*

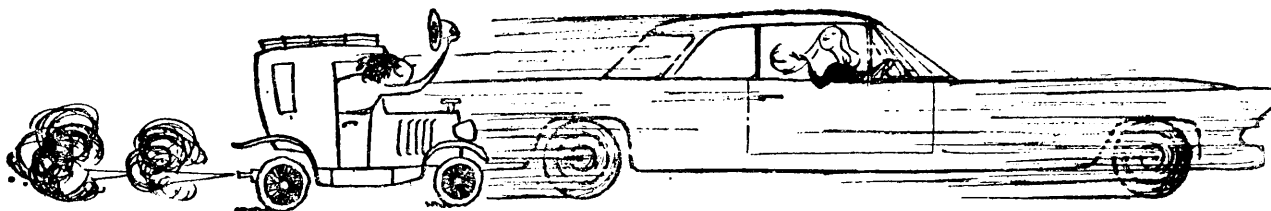

är det frågan om här. Hästarna gör man själv, antingen av plastelin eller små potatisar, till ben duger tandpetare eller tändstickor. Banan är ett långt papper indelat i fält med

är en lek som passar bra när flera barn är samlade till jullekar. Man behöver några stadiga strutar, helst av kartong och i glada färger. Under varje strut lägger man någon godsak: ett äpple, en apelsin, en knäck eller annat. Av kraftig kartong skär man ut en ganska vid ring. På lagom avstånd från bordet får barnen sedan kasta ringen och söka få den över någon av strutarna. Lyckas det är det bara att sätta tänderna i godsaken.

START i ena ändan och MÅL i den andra. Här kan många spelare vara med och markera sina hästar antingen med nummerade papperslappar eller genom att måla dem med vattenfärg i olika färger. I ett fält målar man blått för vattengrav, i ett annat brunt för hinder. För spelet användes en vanlig tärning, slår man en sexa får ens häst flytta 6 fält framåt — men stannar han då på ett av hindren får han börja om från starten igen. För övrigt kan man ju själv bestämma vilka regler man vill ha.

Man kan exempelvis använda två tärningar och låta den ena tärningen avgöra vilken häst som ska flyttas. Det betyder att man måste ha hästarna nummerade från 1 till 6. Man kan ju utmärkt väl ha sex hästar på banan fast man bara är två eller tre spelare. Vidare kan man, vilket är vanligt i »svälta räv» och liknande spel, lyfta ut en häst om en annan hamnar på samma fält och låta den första flytta tillbaka några fält. Ja, variationerna är många.

BILTUR MED ANN-SOFI

En man som i våra dagar (och våra nätter) går till fots är i de flesta flickors ögon över huvud taget ingen man. Han är en fotgängare. Och vad är en fotgängare att komma med! När allt kommer till allt lever vi dock i automationens tidevarv.

Muskler? Intelligens? Sånt imponerar inte på kvinnor. Vad betyder mankraft. Hästkrafter ska det vara!

Det fanns en tid då tecknet på en fin man var att han ägde en cylinder. I dag måste det vara minst fyra cylindrar.

De dummaste män vinner de skönaste kvinnor bara de har en bil. Ett doktorsdiplom är ingenting jämfört med ett körkort. En man kan vara flintskallig, tjock och dum — med bil är han en donjuan. Bensinlukten är den moderne mannens parfym. Vägen till kvinnans hjärta går genom bilen.

Och därmed kommer jag till Ann-Sofi. När jag säger er att hon var en bedårande kvinna så är det absolut inte för mycket sagt. Hon var helt enkelt underbar.

Hon var som hämtad ur en reklam-bild för amerikansk kosmetik. Och denna strålande varelse älskade mej oansenligt trottoartrampare och spår-vägstrafikant. Emellertid måste jag genast efter den första kyssen lova henne att inom en snar framtid bli bilägare.

»Det är lättare sagt än köpt», suckade jag. »Jag är en fattig man.»

»Men du behöver en bil», envisades hon. »Du är ju författare, därför måste du absolut ha en bil. Eller älskar du mej inte längre?» Efter dessa satser, vars komplicerade sammanhang jag inte i en hast kunde reda ut, lade hon armarna om min hals. Hon hade en spindelvävstunn ljusblå blus.

Från och med nu pratade hon så mycket om att jag absolut måste ha en bil att jag till sist själv trodde det.

Försöket att vinna i penninglotteriet gav jag upp innan jag försökt det. Att döma av min tur i spel — om nu ordspråket stämmer — borde jag för länge sen ha haft ett harem.

Jag funderade på om man kanske själv kunde bygga sej en bil. Det finns ju anvisningar »Hur jag själv bygger en kanot», en sommarstuga,

ett duvslag o. s. v. Varför inte en bil? Jag erinrade mej en bekant som hade försökt. Han klarade det också, men han glömde förgasaren.

Från morgon till kväll var min hjärna automatiskt inkopplad på bilar. En amerikansk gangsterfilm gav mej nästan idén (å, förfärliga djup slumrar inom människan och jag ber redaktionen att detta får stanna mellan oss) att gifta mej med en rik änka med bil och sedan — ja, med sömntabletter ska det kunna ske alldeles smärtfritt —, men jag ägnar mej inte som sol- och värare. Ann-Sofi började bli otålig. Jag var för-tvivlad. Mina nerver var förstörda. I elfte timman dog en farbror som jag aldrig i hela mitt liv hört ett ord från. Min arvedel räckte till en bil, till en använd men dock en bil.

Ann-Sofi köpte sej genast en ny hatt och de elegantaste handskar som finns att få. Hon glädde sej outsägligt. »Och nu börjar vi ta körlektioner bägge två!» sa hon.

»Varför bägge?» Jag räknade över mina tillgångar. »Det räcker ju om jag ensam...»

Nej, hon skulle också sitta vid raten.

»Dyra flicka», sa jag. »Måste vi så...»

Amatören föreställer sej bilkörning som något enkelt. Kommer någon i vägen tutar man bara. Men vad som finns bakom signalknappen, det anar ingen. Rena matematiken, försäkrar jag.

Genom någon för mej ännu oförklarlig omständighet bestod vi bägge körprovet.

Vi anträdde vår första stora bilresa. Ann-Sofi satt stolt vid ratten. »Starta nu», nickade jag. Jag tyckte hon höll för långt åt höger. »Håll mera åt vänster, Ann-Sofi.» Hon vred ratten åt höger. »Vänster, vänster — pass upp — brromsaaa!!» Ann-Sofi tryckte gaspedalen i botten och med ett vrål for vi ut genom porten, så riktningsvisaren fick sej en stöt mot husväggen. »Ser du», fräste Ann-Sofi, »det var din skuld. Jämt råder du mej fel!»

Vi bytte plats vid ratten. Den ene gav goda råd, den andre styrde och gjorde det rakt motsatta. Efter en halvtimma talade vi inte längre till varandra.

Mitt på torget i centrum stannade bilen plötsligt. Ann-Sofi tittade med

avundsjuka blickar efter ett elegant dollargrin som svepte förbi.

Jag tryckte på startknappen. Jag provade alla knappar och pedaler. Bromsen bromsade, signalhornet signalerade — men vagnen rörde sej inte ur fläcken.

När trafikkonstapeln kom steg Ann-Sofi ur på andra sidan och låtsade som om hon inte kände mej.

Först fjorton dagar senare träffade jag henne på gatan. Jag avkrävde henne en förklaring.

Nåja, hon ville inte gärna bli sedd samman med en sån gammal plåtlåda och så därtill skammen att bli stående mitt på torget. »Gammal plåtlåda?» ropade jag förbittrad, »du var ju lycklig över att vi över huvud taget hade en bil! Och orsaken var ju bara att bensintanken var tom.»

För all del, menade hon snorkigt, hon hade i alla fall fått nog av mej och mitt gamla bilskrälle. Dessutom hade hon lärt känna en med en sex-cylindrig...

Jag stirrade utan att få fram ett ord. Min bil tutade ilsket.

Ann-Sofi förlovade sej med sexy-lindersmannen. Två dagar före bröllopet lärde hon känna en filmskådespelare med en åttacylindrig lyxbil, som hade inbyggd klimatväxlare och ställbara sovstolar. Den gifte hon sej med. Filmskådespelaren. Kanske också med bilen.

Ofta vinkade hon vänligt åt mej när hon for förbi i det förkromade dollargrinet. Jag kände mej djupt hedrad.

Aktenskapsbilen körde utan olyckshändelser, ända tills Ann-Sofi såg en tolvacylindrig Amati med automatisk kaffebryggare.

Men inte heller italienaren kunde hålla henne kvar, ty hon förälskade sej i en Cadillac som var utrustad med radiotelefon, badkar och infragrill.

Sen erhöj jag ett vykort. Hon ville att jag skulle besöka henne någon gång. På sjukhuset. Hon låg i sängen, inpackad i en årsproduktion gasbindor. Jag log förbindligt mot henne: »Ser du, det är straffet. Du är ju aldrig belåten. Ingen bil var god nog åt dej. En liten bilolycka, eller hur?»

»Ja.» Hennes ögon strålade. »Men med vilken bil! Den skulle du ha sett!»

J. R.

Jag måste skriva om Silva.

Jag har ett behov av att se Silva levande framför mig, så att jag kan förstå varför hon alltså dyker upp i mina drömmar och där verkar mera levande än hon någonsin föreföll mig när hon levde.

Inte en tyst orkidé med sin klibbiga stjälk och sitt glupska, oblyga huvud, ej heller en tulpan med sin stela stjälk och prålande blomma kan nämnas i samband med Silva! Det skulle vara en förolämpning mot henne och en förolämpning mot diktens strävan efter sanning: Silva var i sig själv en blyg, sorgsen dikt.

Man måste föreställa sig en skogsviol och en vitsippa om man ska kunna göra sig en bild av Silva. Violens blyga väsen var hennes. Vitsippans korta liv blev hennes.

Silva var aldrig riktigt frisk.

Antingen var hon på väg mot en sämre period i sin sjukdom eller också höll hon på att bli bättre för att så på nytt närma sig en sjukdomstid.

Silvas klara medvetande om sitt livs korthet hade spunnit sorgsna skuggor i hennes bleka hud.

Man fick vara oändligt varsam och öm mot Silva.

Hon var ömtålig, så som en människa måste bli om hon är tvungen att leva med ett sår som inte kan läkas. Och även nu då jag ska försöka levandegöra henne känner jag att jag måste närma mig henne mycket försiktigt, så att hon inte ska bli skrämnd och dra sig undan.

I Silvas rum härskade ofta en växande tystnad som kom mig att tänka på doftande mull och spirande grönska, och bakom denna tystnad vibrerade en ljus melodi, likt en blek solstråle omöjlig att fånga.

Bäst minns jag Silva när hon låg eller halvlåg i sin bädd. Hon var oftast klädd i ljusblått eller vitt. Hennes bleka ansikte sjönk tungt ner i huvudkuddens mjukhet. De kraftlösa händerna låg tysta och stilla på det vita lakanet: såg ut som om de redan hade växt in i evigheten.

Silva andades tungt. Ibland trängde ett pipande ljud ut från hennes bröst, det lät som om det satt ett litet djur därinne och grät. Hennes feberfuktiga hår hängde tungt utöver de smala axlarna och hur mycket vi än försökte att borsta det, så lyckades vi aldrig få det att slå gnistor.

Maria Wine:

Silva

Maria Wine har just kommit med en ny bok på Bonniers förlag: *Kanske osäkra båt*. Såväl denna prosasak som dikterna på sidan 2, som författarinnan älskvärt ställt till vårt förfogande, är hämtade ur den nya boken.

MARIA WINE

Silva hade blå skuggor under sina feberblanka ögon, skuggorna var ibland svullna och röda som om hon gråtit mycket.

Grät Silva mycket över sitt öde?

Jag frågade mig ofta detta, men vågade aldrig fråga Silva själv. Är det inte blott den riktigt friska som man kan ställa en sådan fråga? Och är det inte också blott den som tror sig vara frisk som har mod att svara med ett skratt?

Silvas röst var mörk och vibrerande. Hon talade mycket långsamt: inte för att njuta av sin egen röst men för att ge ett längre liv åt sina ord, en större flykt åt sina tankar.

Silva lyssnade intensivt till andra. Lyssnade med den drucknandes önskan att kanske i sista ögonblicket hitta en räddning.

Trots sin sjukdom skrattade Silva ganska ofta högt. Och när hon skratade steg tårar upp i hennes blåa ögon: tårar som rullade stora och klara nerför kinderna, föll på huvudkudden och mörknade där.

Jag kan ännu höra Silvas lite vemodiga, mörka och låga skratt! Det lät som om hon precis visste hur högt hon kunde tillåta sig att skratta.

Silva läste mycket.

Hennes späda händer var som skapade för att hålla kring en bok. Och det var ofta det första jag såg när jag kom in i hennes rum, hur hennes smala fingrar låg som vita blomstjälkar över bokpärmerna.

När Silva hörde att jag öppnade dörren till hennes rum tittade hon

upp på mig med ett vemodigt leende. La sen ifrån sig boken på lakanet men utan att sluta igen den.

Silva älskade poesi och Edith Södergran var hennes älsklingspoet. Ibland hann jag knappast innanför dörren förrän hon genast ville läsa upp en dikt för mig, en dikt som just den dagen hade gett henne särskilt mycket. Och med sin mjuka vemodiga stämma gjorde hon full rättvisa åt dikten. När hon slutat läsa tittade hon upp på mig med en blyg och nästan lycklig blick.

Jag frågade ofta mig själv om jag verkligen gjorde Silva en glädje genom mina besök? Kanske jag bara ökade hennes känsla av utestängdhet från livet? Kanske jag i själva verket bara gjorde henne sorgsen med min friska uppenbarelse?

Ibland skämdes jag över min kropp som verkade så utmanande frisk i jämförelse med hennes, och jag behöll ofta kappan på för att inte verka så påtaglig.

Vad talar man med en människa om när man vet att hon snart ska dö? Tröstar man henne med falska ord eller flyr man tillsammans?

Man flyr tillsammans!

Men man flyr bara om den sjuka tillåter det! Inte ett enda ögonblick ska man inbilla sig att man av egen kraft kan få den sjuka att glömma bort sin sjukdom. Det är den sjuka som medvetet eller omedvetet bestämmer om man ska fly tillsammans, ja, man kan nästan säga att

Forts. å sid. 21

»Dockan är sjuk, vilken olycka!...»

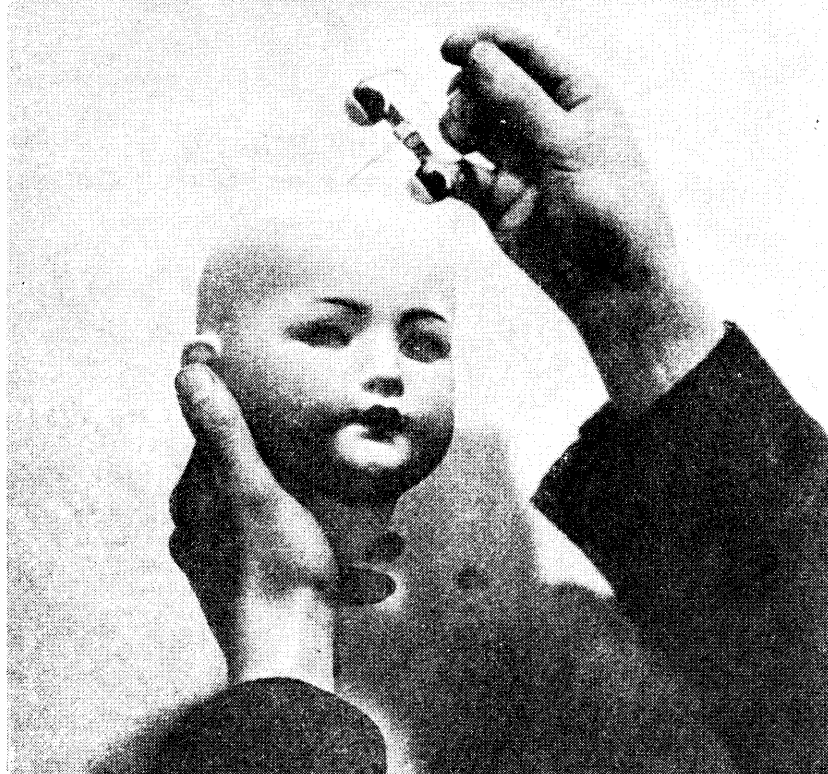
»Fort till doktorn med henne...»

ockan är trasig! Å, barnets förtvivlan. Vilket ont öde, vilken stygg pojke var det som rev dej ur den ömma famnen och kastade dej mot gatans stenar? Nu är du bara smärta och tårar. Var är dina ögon som kunde blunda så sött? Var är huvudet med de kärleksfullt ordnade lockarna? Var är de söta små händerna?

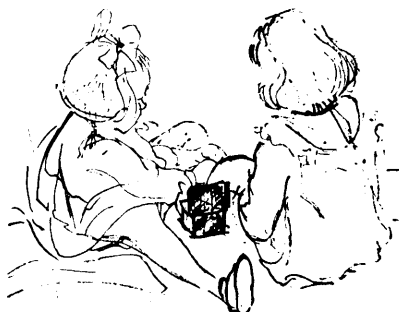
Här ligger ett kaos av kroppar, sönderslagna ben, krossade pannor. Ur en trasig hals väller sågspån ut, doftande förtvivlan. Ett spöklikt och främmande leende vilar över de målade ansiktena. Från alla väggar blickar spanande och hemska ögon ner, ögon som en gång var den vackraste och mest älskade dockans ögon.

Min lilla docka, mitt gamla lilla dockbarn som blev kvar i ett skåp i våningen vid vår hastiga flykt. Vad har det blivit av dej? Naddes du av en fientlig kula, där du låg långt nere i mors skåp? Eller har en främmande hand dragit fram dej och utlämnat dej åt spott och spe för att sedan kasta dej på sophögen? Du min sönderslagna docka, som dödades samman med min barndom i kriget.

Å, du armé av förlorade, ur barnahänder rivna dockor, borttryckta från barn som inte begrep vad ondska och

»Och så ett par nya ögon...»

»Titta! Världen är enkel och skön! Titta, så mycket sol, så mycket grönska, så mycket godhet!»

Vem skall återge de tusentals krymplingarna unga kraftiga ben så att de åter kan spela fotboll, springa över den fuktiga sanden, ila till ett efterlängtat möte? Vem skall återge de tusentals invaliderna deras skickliga, kunniga händer, händer för plogen, för maskinen, för flygelns tangenter, för kärlekens smekningar? Vem skall framtrolla på de spända ansiktena ett säkrare leende, tron på framtiden?

Ni människor, en sådan doktor måste ni söka, söka inom er själva.

Anna Kamienska

förbrytelse är. Å, du lilla sorgsna armé av sönderslagna dockor!

Här finns en som gör det lilla hjärtat friskt igen. En snäll doktor som lägger in friska ögon i de tomma ögonhålorna, som fyller den söndertrasade kroppen med ny glänsande sågspån och sätter fast de bortslitna armarna och benen igen.

De botade små barockänglarna kommer att le igen och sträcka armarna mot sina små mödrar. Det blir slut på den första smärtsamma skilsmässan i livet.

Men vem skall göra våra trasiga hjärtan friska igen? Vem ger oss andra ögon i stället för dem som blev förstörda i bombbränderna och vidgades i fasa, vem säger till oss:

Francisco Rojas Gonzales (Mexiko):

NÄR JORDEN INTET GER

Hundarna i Quiviquinta svälter; med ryggen krökt, med nosen i gat-pölarna, med spetsade öron och blottade tänder stryker de omkring i hopar, ylande mot månen, skällande mot solen, ty de svälter, hundarna i Quiviquinta.

Svälter gör också männen, kvinnorna och barnen i Quiviquinta, ty i ladorna är säden slut, i korgarna finns ingen ost, i källarna finns inte minsta bit torkat kött kvar...

Ja, man svälter i Quiviquinta, majs-fälten är gulnade före den första kolven och majsrötterna är dränkta i vattenpytsar, i vatten från molnen och, kanske också i vatten från tårar som flutit.

I cora-indianernas hyddor hade kvinnornas beskäftiga sysslande avstannat; det hade blivit meningslöst, ty det fanns ingen majs, och utan majs finns det inget mjöl och utan mjöl naturligtvis inga *tortillas*; så upphörde kvinnornas beskäftiga sysslande i cora-indianernas hyddor.

Nu fråste svarta kakor av kli över

elden: människorna åt dem, fast de visste att de framkallade magsmär-tor och sjukdomar.

»Ät, mitt barn, men drick inget vatten», rädde mödrarna.

»Klikakor är ingen mat för kristna människor», sade de gamla och slukade eländet.

»Det står illa till, i år kommer vi inte ens att ha något utsäde», sa Esteban Luna, en kraftig välväxt ung man. Han satt vid elden och såg på sin hustru Martina, som gav bröstet åt sin lilla dotter. Den vackra unga kvinnan betraktade med ett lyckligt leende hur den lilla hängde sig fast med läppar och fingrar vid bröstet, som såg ut som en välformad skål av lera.

»Hon har det bra», sa Esteban, »hon behöver inte bråka sin hjärna med var hon skall få tag i något att äta».

Martina log och strök med handen över den lillas huvud:

»Det är sant, men jag är rädd för att hon föräter sej; det grova kliet som jag äter är inte bra för henne».

Esteban omfattade hustrun och barnet med en bedrövad blick.

»Förra året», sa han eftertänksamt, »behövde jag inte bekymra mej om något. Men nu är vi tre och... svälten.»

Martina låtsade som om hon inte hört hans ord; hon reste på sig, lade barnet i vaggan som hängde ner från taket och började nynna henne till sömns.

Esteban betraktade tigande gnistorna som flög upp från den tomma, meningslösa härden.

»I morgon går jag till Acaponeta och söker arbete...»

»Nej, Esteban», protesterade hon. »Vad ska det bli av oss två utan dej?»

»Man måste ju ha mat, Martina... Ja, i morgon går jag till Acaponeta eller Tuxban och städslar mej som *peon*, eller hjälparbetare, eller vad som helst.»

Estebans ord avbröts av Evaristo Rocha, hans granne och vän, som stod på tröskeln. »Inte en gång det hoppet har vi kvar, broder», sade han och steg in i hyddan. »Från norr har Jesus Trejo och Madaleno Rivera kommit hit; de svälter ännu värre än vi... De säger att ingenstans finns det något arbete att få; till långt bort på andra sidan Escuinapa är fälten översvämmade. Man kan knappast föreställa sej det.»

»Vad ska man då göra?» frågade Esteban Luna bekymrat.

»Det är i varje fall ingen utväg att du lämnar byn; här måste vi stanna, och särskilt du, Esteban, du har ju andra att sörja för också.»

»Här, Evaristo, kan bara den hålla sej över vattnet som har kreatur; vi har för längesen ätit upp till och med våran tupp. De sista två hönorna hålls nu ute på gården och lever på mask; de fattiga ägg de då och då lägger måste Marina ha, annars får hon ingen mat till barnet...»

»Don Remigio, getabocken, säljer mjölk för 10 centavos halvlitern.»

»Den blodsugaren! Har man hört på maken! Det gör mej ont att jag sålde kvigan till honom. Hon har redan kalvat och ger mjölk nu. Varför, för fan, sålde vi henne, Martina?»

»Vad menar du med varför, man? Kommer du inte ihåg? Och plogen som vi köpte? Och hackan? Och oxarna som vi lejde? Och vallpojarna som hjälpte dej?»

»Jaja, men nu skulle jag vid Gud

kunna riva håret av mej när jag tänker på det.»

»Det lönar sej inte att klaga över det, Esteban. Ha tålmod, Gud kommer att hjälpa!» sa Evaristo Rocha resignerat.

*

Torsdagarna är marknadsdag i Quiviquinta. Esteban och Martina, fattigt men rent klädda, gick till torget, mera av gammal vana än av nödvändighet.

Urvalet var kargt, det återspeglade eländet och nöden i trakten: ett par »stånd» med vissnade grönsaker, på ett bord inälvor, som var övertäckta med flugor och spred en vidrig lukt; kring en gryta i vilken två tre kilo magert fläsk kokade trängdes en hop utmärglade hundar som förgäves tränade efter de fattiga bitar som de trasiga, uthungrade barnen längtade efter. Barnungarna drev omkring och försökte snappa åt sej något av de torftiga varorna, pistasior och torra beska apelsiner.

Esteban och Martina går genom Quiviquintas huvudgata, han i förväg med en höna inklämd under armen, hon efter med barnet i famnen. Martina är stolt över sin lilla bruna dotters stickade mössa och vita klänning.

På vägen möter de Evaristo Rocha.

»Ska ni handla?» frågar han i stället för att hälsa.

»Vad inbillar du dej! Bara se hur det är på torget... Jag har tagit med hönan, kanske hittar jag en köpare. Då köper jag något till den lilla.»

»Adj då! Gud vare med er!»

När Esteban kommer förbi don Remigios hus stannar han och ser med ohöjd avund hur denne mjölkkar en liten ko, som melankoliskt fördriver flugsvärmarna med svansen.

»De rika har det bra. Don Remigios familj vet inte vad hunger är och kommer aldrig att få veta det. Han håller tre kor. Var och en ger i sämsta fall sina tre liter. Två liter för familjen, resten säljer han. Han kommer att ha fint med utsäde i år, medan vi...»

Martina ser förhoppningsfullt på sin man och de båda fortsätter sin väg.

*

Med sina små bländvita tänder knaprar Martina på en bit sockerrör. Esteban betraktar henne tigande, medan han tafatt håller den lilla som skriker av sina lungors fulla kraft. Folk kommer och går och ingen vågar ens fråga vad det lilla kostar som under våldsamt skrik bjuds ut. Allt är så dyrt.

Esteban står och väntar. På marken vid hans fötter flaxar hönan med vingarna. Hennes fötter är sammanbundna.

»Hur mycket ska ni ha för kolossen?» förhör sig en spekulant och kniper i hönan med kunnig hand.

»Fyra pesos.»

»Fyra pesos? Är det där en kalv?»

»Vad ger du?»

»Två pesos.»

»Anej, tror du kanske jag har stulit den?»

»Alltså, pruta du så lägger jag på: tre pesos.»

»Inget att göra åt, majsén till henne har kostat mej mer.»

Och köparen går utan att vidare bevärdiga varan med en blick.

»Du skulle gett med dej, Esteban, hon är ju redan alldeles hoptorkad av ålder», säger Martina.

Under tiden fortsätter den lilla att gråta; Martina lägger ifrån sej sockerröret och tar barnet. Hon viker upp blusen ända till halsen och blottar sina fasta bröst. Barnet suger sig girigt fast; som en biblisk stammoder ser Martina ut och barnets små läppar smacker melodiskt.

I marknadstorgets sorl av röster blandar sej ett nytt larm: ljudet av en bilmotor. I Quiviquinta är en bil en sällsynt företeelse. Byn ligger långt från landsvägen och det är få bilar som vågar sej in på den gropiga vägen hit.

En skara pojkar springer skrikande efter bilen. Den stannar och omringas genast av en mängd nyfikna. Ett par stiger ur: mannen ståtlig, tjockmagad och självtillfreds; kvinnan spädvuxen och bräcklig.

De går omkring på torget som om de sökte något. Plötsligt blir de stående som fastvuxna framför Esteban och Martina; när hon ser de främmande blir hon röd i ansiktet och täcker skamset till bröstet.

»Har du sett?» frågade mannen.

»Ja», svarar kvinnan full av beundran. »Den vill jag ha, bara den, hon är ju enastående!»

»Absolut!» ropar mannen med bestämd röst och vänder sej utan omsvep till Martina:

»Hej du, vill du komma med? Till Tapic, som amma för vår son?»

Martina stirrar på de båda och tigger.

»Tjugo pesos i månaden, god mat, en bra säng, god behandling.»

»Nej», avfärdar Esteban dem.

»Var då inte dum, människa; färdig att dö av hunger och vill bli krusad!» skrek den främmande åt honom.

»Nej», vidhåller Esteban.

»25 pesos i månaden. Vad säger du om det?»

»Nej.»

»Gott, för att inte schackra: 50 pesos.»

»Ge mej 75 pesos och tag mej med halv mjölk», föreslår Martina oförmodat. Esteban ser häpen på sin hustru, han vill ingripa men kommer sej inte för.

»75 pesos och all mjölken... är du överens?»

Esteban står där som förstenad och när han vill komma med en invändning lägger Martina handen över hans mun.

»Överens», svarar hon, räcker honom barnet och säger:

»Gå hem, mata henne med getmjölk och ris. Fattigt folks barn vänjer sej vid allting. Vi båda, den lilla och jag, måste hjälpa dej.»

Mekaniskt sträcker Esteban ut armarna och tar emot barnet. Martina säger med en min som skall uttrycka tillförsikt:

»När don Remigio, getabocken, kan beså sina fält därför att han har kor, så har du, Esteban, också en. Och den är ännu nyttigare. I vår skall vi beså hela åkern, pengar till det kommer vi att ha.»

»Kom», säger den främmande otåligt och tar henne i armen.

När Martina stiger in i bilen kan hon inte hålla tillbaka tårarna längre. Kvinnan försöker trösta henne.

»Dessa cora-indianskor», säger mannen, »är kända för sin fina mjölk.»

Bilen börjar starta, följd av allas ögon. Esteban ropar högt på Martina, men hans rop drunknar i mängdens sorl. Han vänder sej om och går hem med långsamma, släpande steg. Under den ena armen har han hönan, med den andra trycker han mot sitt hjärta sin lilla gråtande dotter.

Annandag jul skulle Lovas bröllop stå, det hade hon själv bestämt. Då hade man ändå bakat och kokat och gjort julmaten i ordning, det skulle liksom bli mindre besvär om man tog bröllopet i samband med en av årets stora fester. Kanske skulle det också bli festligare och ståtligare på så sätt, men därom yttrade sig inte den blygsamma Lova med ett ord. Hon var liten, ful och anspråkslös, det hövdes inte henne att visa några tecken på förhävelse, när hon nu skulle bli gift med en av de vackraste och ståtligaste karlar man kunde hitta — styrman Fahlander på kapten Elvings båt.

I sju och ett halvt år hade Lova haft plats hos kapten Elving, skött barnen, lagat maten, hjälpt till i råd och dåd och blivit som en ousbärlig medlem av familjen. För ett år sedan hade styrman Fahlander börjat synas i köket, alltid ivrig att hjälpa till med ved och vatten och andra grovsysslor. Man kan inte säga att Lova uppmunt-
rat honom. Hon sade till frun:

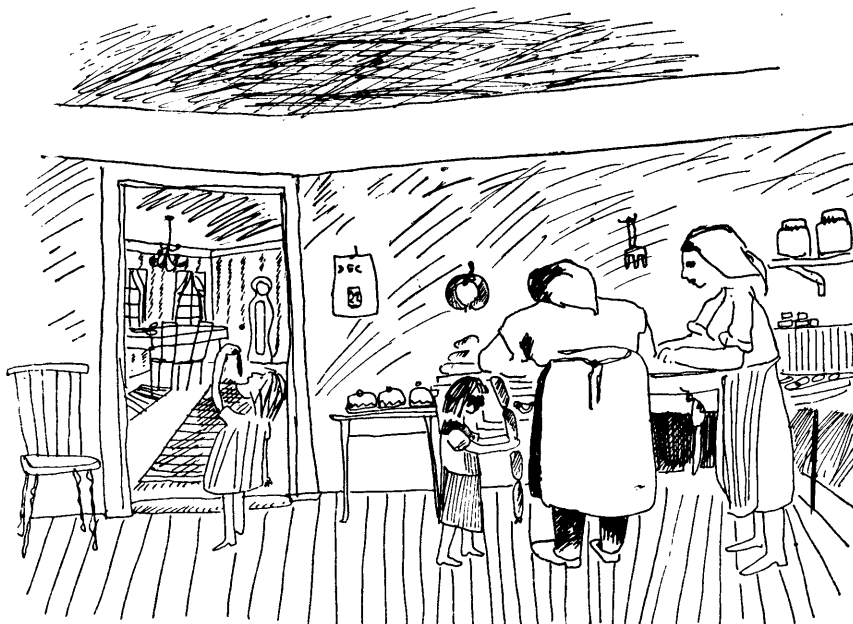
— Styrman är den längsta karl jag sett och jag är det minsta fruntimmer man kan tänka sig — som inte är vanskapt, förstås — och hur skulle det passa ihop?

Men så kom sommaren och hela familjen jämte Lova flyttade ombord på båten för en lång resa, och när de kom hem igen var Lova ordentligt förlovad. Allt vad Lova gjorde var ordentligt, så det behöver inte särskilt påpekas annat än för dem som vet, att styrman Fahlander mer än en gång varit vad man skulle kunna kalla oordentligt förlovad.

Och nu nalkades julen och därmed annandagen och Lovas bröllop. Det skulle stå i kapten Elvings stora sal och barnen var vilda av förtjusning, ty de tre flickorna skulle vara tärnor, och Lova hade själv sytt deras tärnklänningar. Att de genom denna akt skulle förlora Lova för alltid hade undgått deras uppmärksamhet — de tänkte bara på bröllopet, ty ingen av dem hade varit med om ett bröllop förut...

Utom den vanliga julmaten och saffransbrödet och kakorna bakades nu jättestora tårter, som skulle sparas till annandagen. De sattes in i kammaren, och barnen gjorde sig ofta ärende dit in för att se men inte röra, som det hette, och i tankarna njuta av vad som skulle komma. Märkligast var den stora smörtårtan med ett tätt rutverk ovanpå med rött gelé mellan rutorna — den hade inte bakats hemma, den hade mamma beställt hos Kristins hambageri, för att också hon skulle få lite förtjänst av den här festen, som mamma sade.

Ettan som var äldst av barnen hade tagit till uppgift att vakta handkammaren sedan det uppskakande ögonblick då hon sett Helga pillra på kanten av den stora smörtårtan. Var gång Helga eller Lisa nalkades handkammardörren var Ettan som en domens ängel där och föste bort de misstänkta små snyltgästerna. Helga var ursinnig, och en gång blev det ett

»Det var inte vidare roligt att knyta snören om korvskinnen...»

LOVAS BRÖLLOP

Av Gunhild Tegen

Ur novellsamlingen "Du blir aldrig gift"

litet slagsmål utanför dörren, så att både mamma och Lova kom och undrade vad det var. Men både Ettan och Helga visste sin plikt att tåga, och så gick det över för den gången. Men luften var laddad med spänning — och än en gång skulle den bryta ut.

— Kan vi inte ge barnen något att göra? sade mamma till Lova, som höll på att stoppa korv. Själv stod mamma vid bakkbordet och knådade den stora saffransdegen, som likt ett gult bolster välldes fram under hennes händer.

— Ettan kan få hjälpa mig att knyta för korven — och Helga kunde ju få en degklik, sade Lova, som alltid visste råd.

Det var inte vidare roligt att knyta snören om korvskinnen, och Ettan såg med avund på den gula degklumpen som Helga just nu stoppade i munnen.

— Jag vill också baka, sade hon och tittade vädjande på mamma.

Och mamma tyckte att alla borde få göra vad de ville, ty sådan var hon, och så gav hon även Ettan en bit av degen. Lova såg ogillande på, men sade ingenting. Mamma anade

dock vad hon tänkte: Här blir ingen ordning sen jag har farit.

Mamma höll till vid bakkbordet, så att Ettan och Helga måste samsas på vaxduken med sina degar. De rullade och klappade och skar degen i bitar och började på nytt. Lova hade lärt dem en vacker tekaka, som nu båda försökte göra med bladliknande klipp i kanten. Men eftersom Helga kände sig förorättad genom handkammarmarkhistorien, var hon ogin beträffande saxen. Hon höll den envist i sin hand och Ettan fick vänta i oändlighet på att få klippa garneringen på sin kaka. Till slut sträckte hon ut handen och tog tag i saxen för att med våld dra den ur Helgas händer. Tyvärr fick hon bara tag i ena skänkeln och Helga drog den hastigt tillbaka. De såg båda med skräck på Ettans blodiga hand — en skära gick över tre fingrar och blodet välldes mörkrött fram genom mjölet...

Ingen av dem skrek. Det var Lova som såg hur det var fatt. Det var hon som skrek, och både hon och mamma rusade omkring efter gasbin-

dor och salvor och rent kokhett vatten. Ettan kände sig nöjd. Hon hade ändå segrat över Helga för den här gången.

På kvällarna satt Lova uppe sent och sydde, och ibland fick flickorna vara med och sy korsstyng på papp åt mamma, men efter den här händelsen kunde Ettan inte sy med sitt stora bandage om handen och Helga skulle väl gå och lägga sig på samma gång som småbarnen.

Men trots dessa små motgångar i familjen väntades bröllopet med stor och lycklig spänning. Julafton och juldagen gick nästan obemärkta förbi, man fick inte heller många julklappar, ty mamma sade att de måste vara sparsamma för att kunna kosta på Lova ett fint bröllop. Och styrman Fahlander hade hjälpt till att spara på sitt sätt — han hade gått ut i skogen och huggit en fin julgran, som han förärade mamma. Han bar in ved och eldade i alla kakelugnarna för att Lova skulle få bättre tid, men hon använde inte tiden för att prata med honom, som han kanske trott, hon stökade och gjorde fint överallt, man förstod att hon trodde det var sista gången det blev riktigt städat i detta hus.

— Tag sig ledigt, Lova, sade mamma. Men Lova bara fnyste. Hennes bleka ansikte var mera energiskt än någonsin ända in i det sista. På annandagen sade emellertid mamma: Nu Lova, vill vi inte se bruden i köket längre — var så god och försvinn.

Då gick Lova gråtande upp på sin kammare och plockade fram brudstassen.

Ettan — som haft förfärligt tråkigt alltsedan hon fick bandage om handen och blev hämmad i alla sina rörelser, frågade medlidamt:

— Varför tror mamma att Lova grät?

— Hon är rörd, sade mamma. Hon är ledsen att sluta här, där hon varit ända sedan du Ettan föddes.

— Varför gifter hon sig då? frågade Ettan. Hon kunde ju få vara kvar...

Mamma svarade inte på detta, hon sade:

— Gå upp till Lova, du.

Men då Helga också beredde sig att följa med sade mamma:

— Det är bäst en av er går — Helga kan stanna hos mig och knäcka nöter.

Och så gick Ettan långsamt upp för trappan till Lovas lilla kammare. Sakta öppnade hon dörren. Där satt Lova rödögad på en stol, framför henne på sängen låg den fina slöjan utbredd och på en hängare vid dörren hängde den svarta brudklänningen. Lova hade bestämt hållit på att brudklänningen skulle vara svart, en svart klänning hade man alltid nytta av — men när skulle man använda en vit? Och mamma hade fått ge med sig och köpt det svarta klänningstyget, ehuru en smula motvilligt. Men slöjan var i alla fall vit, tänkte Ettan. Och nu satt Lova här på sin bröllopsdag alldeles förgråten och stirrade på sin brudslöja.

— Ettan, snyftade hon och slog armarna om flickan, hur skall det gå när jag inte längre är här och ser efter er?

För första gången gick det upp för Ettan att Lova verkligen skulle fara bort, i morgon skulle de vakna utan att Lova kom med chokladbrickan, hon skulle inte längre lägga kläderna i fina högar om kvällarna och tvätta dem om öronen och flåta håret och, och...

Vid dessa bittra tankar började också Ettan gråta. Snart snyftade de båda så hjärtslitande som om de skulle ha begravning i dag, inte bröllop. Lova höll armarna om Ettan och vaggade

»Styrman är den längsta karl jag sett och jag det minsta fruntimmer man kan tänka sej...»

henne av och an som om hon varit ett litet barn, och Ettan tyckte det var ljuvligt och hon grät och grät när hon tänkte på att det var absolut sista gången, sista gången, sista gången...

Då öppnades dörren och mamma kom in. Om det varit en vanlig dag hade mamma säkert börjat skratta, ty sådan var hon, men nu blev också hon rörd, hon satte ifrån sig myrtenkrukan som hon haft med sig, och drog fram en stol bredvid Lovas och så började också hon gråta.

— Kära Lova, sade hon, kära Lova. Och hon klappade Lova på armen.

— Minns frun när Ettan föddes, snyftade Lova, det var dagen efter sen jag kommit, och jag var så ung och ovan och barnmorskan skällde ut mig för att jag inte kunde hålla i en unge...

— Jag var minsann lika dum, sade

mamma med tårar på kinden. Jag hade heller aldrig tagit i ett spädbarn förr...

— Men när Helga kom, då kunde vi bägge två, sade Lova ljusare i rösten.

— Ja, och så lätt hon kom, sa mamma, bara fyra timmar, det var annat än Ettan det...

— Hon var ju först, sade Lova urskuldande och kramade Ettan intill sitt bröst. Men Lisa var det allt lite krångel med, fast vi klarade det — hon ville inte läka ihop på lilla magen... Men sen var hon så snäll, det lilla livet...

— Och när Bror kom, då var Lova lika glad som jag att det blev en pojke, sade mamma nu alldeles gråtfri. En liten styrman, sa Lova. Inte visste vi då att Lova själv skulle dra i väg med en styrman...

— O, frun, om det blir nån mer, låt mig då komma och hjälpa till, för jag vet ju precis hur det skall vara.

— Ja, kära Lova, det blir jag så tacksam för, men nästa gång blir det väl Lovas tur, och det blir jag som får komma med gröten...

Men då blev Lova röd och upptäckte plötsligt att de talat opassande i Ettans närvaro. Hon ändrade hastigt samtalsämne och började att tala om myrtenkronan, som granngårds-Margret lovat henne.

— Jag ser att frun varit så snäll och tagit upp myrten. Ingen kunde jag hellre önska den av...

— Det är ju Lova själv som skötte den i alla dessa år, sade mamma mildt. Den är av ett skott av min egen brudmyrten...

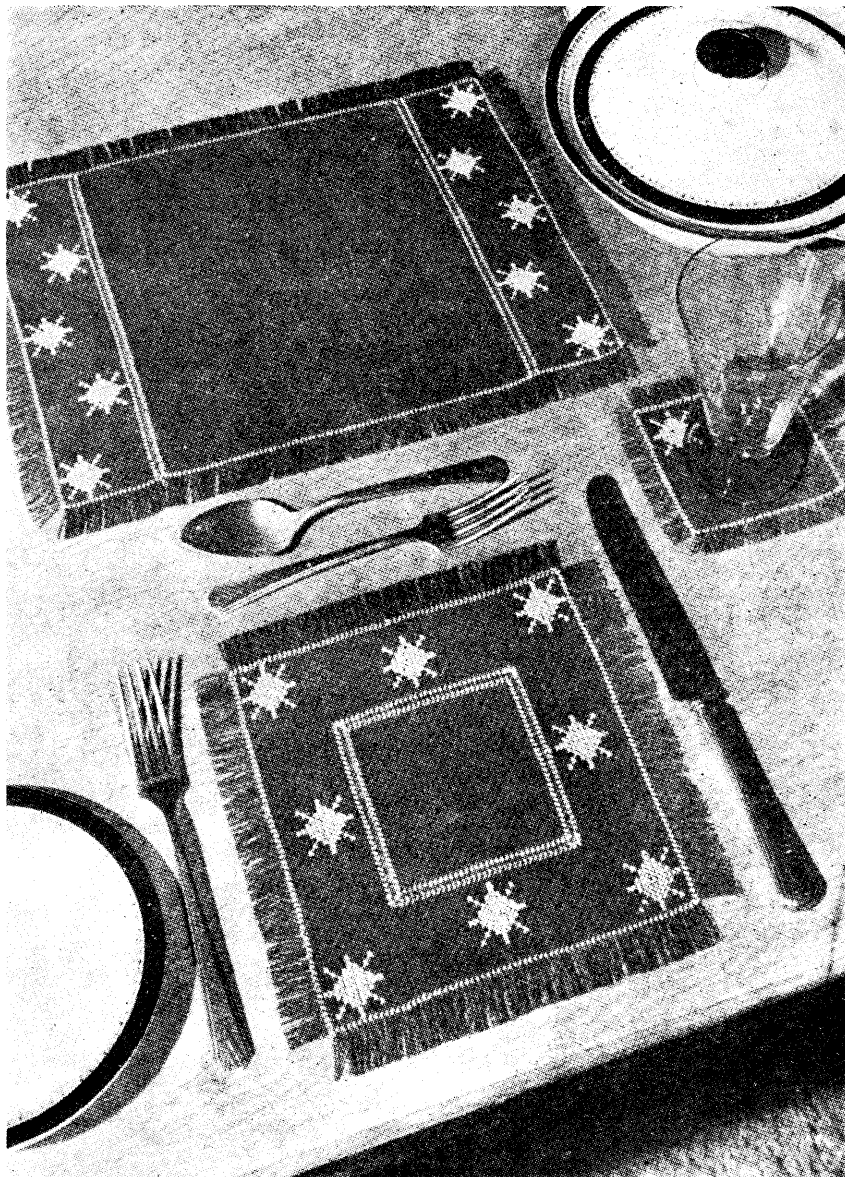
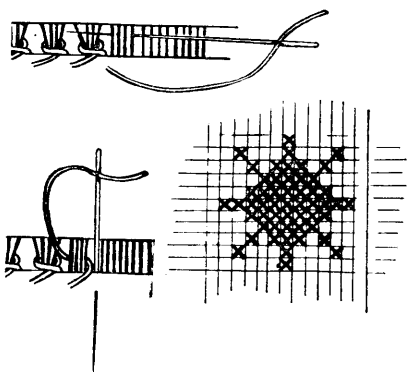
Då började Lova gråta igen, och Ettan drog sig mot dörren, ty nu var det inte så roligt längre, de hade alldeles glömt bort henne...

I köket mötte Ettan Margret, som kom för att göra brudkronan. Samtidigt kom också Margrets mamma, fru Nilsson, som skulle laga bröllopsmaten. Hon var en rund och hurtig gumma, som genast tog fram sitt vita förkläde och grep sig verket an utan att fråga någon till råds. Ettan såg att det nu skulle bli livat i köket, och hon visade förströdd Margret upp för trappan. Det gällde här i livet att vara med där det var som roligast. Denna princip lydde också Helga och skyndade till — eller gjorde hon det bara för att reta Ettan? Hur som helst, även hon tycktes ha nöje av vistelsen i köket i dag, och fru Nilsson skämtade och skrattade och åt hela dagen, och flickorna fick hjälpa till så gott de kunde.

Klockan fyra skulle vigseln vara, till dess var pastorn beställd. Men redan klockan tre började släktingarna komma, och de skulle ha kaffe i salen, och då skulle inte Lova vara med, för hon skulle visa sig i all sin glans först när pastorn var kommen. Men nu hände det att Bror blivit försummad under den allmänna villervallan, och klockan tre och femton satte han i ett tjut som hördes över hela huset. De kaffedrickande gästerna låtsade diskret att inte höra, de upp-

Till Juldukar

passar det här broderiet utmärkt och det är så enkelt att också ett barn kan utföra det. Kanske ett tips för julklappen till mor? Sy med vitt garn på röd eller blå botten efter typmönstret, som visar dels stjärnan i korsstyggn, dels hur hålsömmen sys. Fransens längd beror till en del på dukens storlek, men i allmänhet bör den inte vara längre än 3½ à 4 cm.

passande flickorna hade inte tid, mamma var värdinna och såg sig om efter Ettan, som hade sin nya blå tärnklänning och en jätterosett i håret, men Ettan var mycket ovillig att ta upp lillebror ur blöjorna just nu, han kunde förstöra den fina klänningen alldeles. Därför låtsades hon inte se mammans menande blickar utan smög sig ut i förstun och gömde sig bakom ytterkläderna. Men Brors skrik fortsatte — och där uppe i trappan kom en liten späd gestalt i svart klänning rusande, det var Lova, som hörde kallelsen och lydde den. Ettan skämdes så förfärligt att hon inte vågade visa sig för Lova, som skyndade genom köket och in i sängkammaren. Där satte hon sig vid sängen, tog upp pojken, och en ljuv tystnad spred sig genom huset. Inne i salongen drog man en lättnadens suck, men Ettan visste att mamma skulle ha varit så lagom glad, om hon vetat vem som tystat pojken.

Nu kom Margret ut i trappan och ropade på Lova.

— Kom och prova kronan! ropade hon. Men ingen svarade.

Då fattade Ettan sitt beslut, hon skulle offra något för Lova på hennes bröllopsdag. Försiktigt smög hon sig genom köket och in i den skumma sängkammaren. Där satt Lova och sjöng sakta för Bror, som ljudligt sög på tummen.

— Tyst, tyst, han somnar nog igen, viskade hon åt Ettan, och så fortsatte hon:

Där uppe ingen sorg skall vara, och inga tårar, ingen natt.

Så sjöng den lilla svarta Sara, ett fattigt negerbarn, så glatt.

— Jag ska ta honom, viskade Ettan och sträckte fram sin hand med bandaget, som nu var nytt och fint omgäddat av Lova själv. Jag skall sitta här tills han somnar. Margret ropar att myrtenkronan är färdig...

— Jo, jag tackar jag, här har jag fått extra tilldelning på brudklänningen. Vad skall det varsla? Och hon skrattade lågt.

Ettan satt där länge. Var gång hon försökte lägga pojken började han gnälla. Till sist hörde hon pastorns djupa stämma därute, och nu kunde hon inte behärska sig längre, hon

lade hastigt ner ungen, stoppade täcket om öronen på honom och smög sig försiktigt ut i salen.

Det var i elfte timmen. I hörnet framför stora spegeln stod pastorn redan med handboken i handen. Framför honom stod brudparet, brudgummen nådde nära taket, men bruden kunde ha stått under hans utsträckta arm. På brudens ljusa hår satt en liten myrtenkrona stadigt fastnålad, och därifrån vällde en hel sky av vit slöja över den släta svarta klänningen. Ettan drog andan, det var vackert. Runt väggarna i salen satt släkt och vänner till brudparet. Styrmans gamla mamma höll en psalmbok invirad i näsduken och torkade sig ibland i ögonen med bådadera. Kristin, Margret, fru Nilsson och alla andra från byn satt där högtidliga. Bakom Lova stod Helga och Lisa och höll upp slöjan.

Då gick det upp för Ettan att även hon skulle hålla i slöjan. Hon skyndade sig fram, böjde sig ner och fick tag i en flik mitt emellan systrarna. Pastorn såg det — och Ettan tyckte

Forts. å sid. 24

det är den sjuka som hjälper den friska att övervinna sin friskhets dåliga samvete inför den sjuka.

Det fanns stunder då Silva och jag lyckades fly otroligt långt tillsammans. Så långt att vi glömde bort sjukdom, tid och rum! Vi var bara ett par skrattande unga kvinnor med tiden glittrande framför oss som en spegelblank oändlighet.

Men så kom den tid då Silva på allvar blev svagare och jag fick göra mina besök allt kortare. När hon till slut blev så svag att jag inte vågade tala till henne och vi båda endast såg i varandras ögon det vi inte ville se: att Silva snart skulle dö — då upphörde jag med mina besök. Det blev för smärtsamt för oss båda.

En blåbländande sommarmorgon när jag var på väg till havet för att bada fick jag budskapet om Silvas död.

Medan jag nu försökt göra Silva levande inför mig har jag också kommit underfund med varför hon ständigt måste dyka upp i mina drömmar. Jag har en fråga att ställa den levande Silva, som den döda aldrig skulle kunna svara på: Svek jag dig genom att dra mig tillbaka under dina sista dagar?

Men gör man verkligen den döende en tjänst genom att komma med sitt brutala liv?

Stör man inte bara hennes väg mot döden och fördröjer den i onödan?

Eller kanske jag bara ställer mig dessa frågor därför att jag inte vill erkänna för mig själv: att jag i själva verket var rädd för att se min egen död genom Silvas död?

*

SKV:s STUDIEFOND

Redovisning

Tidigare redovisat kronor 3.339:—
 Sorsele SKV-avd. 15:—, Enske-
 de västra SKV-avd., Sthlm, 25:—,
 Bjursläotts SKV-avd., Göteborg,
 40:—, Högdalen-Bandhagens SKV-
 avd., Sthlm, 25:—, Malmbergets
 SKV-avd. 25:—, Haparanda SKV-
 avd. 10:—, Torshälla SKV-avd. 25:—,
 Jönköpings SKV-avd. 20:—, Frånö
 SKV-avd. 15:—, Södermanlands kom-
 munistiska partidistrikt 50:—, Stig-
 bergs SKV-avd., Göteborg, 15:—,
 Karlstads SKV-avd. 10:—, Torpa
 SKV-avd., Göteborg, 10:—, Bromma
 SKV-avd., Sthlm, 45:—, St. Görans
 SKV-avd., Sthlm, 100:—, Hägerstens
 SKV-avd., Sthlm, 119:—.

Summa kronor 3.888:—

VI KVINNOR 1958

S snart skriver vi 1958 och därmed går vår tidning in i sin tionde årgång. Så mycket uppoffrande arbete som våra kommissionärer och försäljare under de gångna åren lagt ner för att stärka vår tidning och öka dess läsekrets! När vi nu tackar er alla för det år som gått är det i förvissningen om att era ansträngningar inte skall mattas när det gäller att fram till Vi Kvinnors 10-årsjubileum ytterligare driva upplagan i höjden.

Vi står inför ett nytt år. Vad det skall bringa oss vet vi inte. Men ett vet vi: att sammanhållning kring freden är en livsnödvändighet och att kvinnornas och barnens intressen kräver att samarbetet mellan kvinnorna och deras organisationer stärkes och utvecklas. Vår tidning är ett viktigt språkrör för detta samarbete. Därför startar vi dess tionde årgång med den fasta föresatsen att göra den ännu bättre, ännu mera spridd och avhållen bland kvinnorna. I förhoppning om att det nya år vi står inför skall bli ett fredens och det fredliga arbetets år önskar vi alla våra läsare, kommissionärer och försäljare GOD JUL och GOTT NYTT ÅR!

Redaktionen och expeditionen

Insamlat till Egyptens barn:

Enskede södra SKV-avd., Sthlm, 266:50, Sundbybergs SKV-avd. 100:—

Översänt till Rädda Barnen:

Ambjörby SKV-avd. 45:—, Mina Pettersson, Lycksele, 5:—

Bidrag till ungerska barn:

Mörrums SKV-avd. 15:—, Bollnäs SKV-avd. 50:—

Norrköpings SKV-avdelning

inbjuder Vi Kvinnors läsare i Norrköping med omnejd till sin sedvanliga HÖSTBASAR, som äger rum i Stadshuset lördagen den 30 november kl. 19.30. Det blir trevliga basar-anordningar och musik av en förträfflig orkester. Kaffe med gott bröd serveras och trevlig underhållning utlovas.

Den skryt-

En liten mes kom flygande ur buskarna och slog sig ner på en björkgren. Plötsligt hörde han någon säga:

»Det gläder mej mycket att se er här hos oss!»

Dessa ord yttrade en flugsvamp som tittade upp ur gräset.

»Äntligen har det kommit en som värderar mej», fortsatte han. »Titta bara så slank jag är och så snövita ben jag har. Om jag fortsätter att växa så snabbt som hittills kan jag till och med bli större än den här gamla björken. Och min hatt — har

ni lagt märke till den? — den har en berömd konstnär målat.»

Flugsvampen intog en vördnadsbjudande hållning och fortsatte med viktig min:

»Vet ni, för en svamp är det en stor ära att komma i en korg och eftersom jag är så vacker kommer jag alldeles säkert att hamna i en sån.»

Han såg sej om åt alla sidor i förhoppning att bli hörd inte bara av mesen utan också av andra. Bredvid en gammal stubbe upptäckte han en stor champinjonfamilj.

De blygsamma champinjonerna betraktade nyfiket sin förnämde granne.

»Å, jag höll på att inte se er», sade flugsvampen ringaktande. »Men det är ju inte så underligt heller: ni är ju ganska oansenliga och era

samma flugsvampen

hattar är så små, ni är säkert inte mycket värda...» Så mönstrade han ännu en gång med nedlåtande min den beskedliga familjen och frågade: »Hoppas ni kanske också att få hamna i en korg?»

»Nej då, nej då, det vore en alltför stor ära för oss», stammade champinjonerna förläget och sänkte sina hattar.

Grannarnas blygsamma uppträdande tilltalade flugsvampen.

»Ni har alldeles rätt. Alla dessa kantareller, murklor och riskor kan naturligtvis inte mäta sej med mej, och ni ännu mindre», sa flugsvampen och hänvände sej till mesen igen: »Var vänlig och säg mej, kan man från er gren tydligt se de vita prickarna på min hatt? Har jag talat om för er att det är en berömd konstnär som målat dem?»

Det knastrade i buskarna och plötsligt hördes barnröster. En pojke och en flicka, båda med spånkorgar på armen, kom springande.

»Här måste det finnas mycket svamp!» sa pojken och såg sej om.

Barnen lutade sej ner och letade efter svampar.

»Titta nu får ni se, jag kommer säkert allra först i korgen!» viskade flugsvampen. Och för att barnen skulle se honom sträckte han så våldsamt sin granna hatt i höjden

att den nästan höll på att ramla av honom.

Och verkligen! Flickan — hon var ännu en liten en — sprang genast fram till honom.

»Titta vilken vacker svamp!» ropade hon glädjestrålade och plockade flugsvampen.

»Vad tar du dej till?» skrek pojken. »Det är ju en giftsvamp!»

Den lilla kastade flugsvampen i gräset och torkade hastigt av händerna på kappan. Sedan letade hon i fjolårslövet men utan att hitta något. Hon var just färdig att gå sin väg när pojken upptäckte champinjonerna bredvid stubben.

»Champinjoner! Champinjoner!» jublade han.

De plockade försiktigt hela champinjonfamiljen och lade dem omsorgsfullt i sina korgar, där det redan låg en del kantareller och riskor och murklor.

»Vilken orättvisa!» ropade flugsvampen förbittrad. »De dumma ungarna begriper naturligtvis inte vem det är de har framför sej...»

»Jo, det vill jag lova att de begriper!» kvittrade mesen och flög sin väg. Han orkade inte längre höra den skrytsamma flugsvampens prat.

*

VI LEKER

Här har vi sökt ut några lekar åt er som ni kan roa er med inomhus när det är kallt och otrevligt ute.

RESAN TILL JERUSALEM

Ställ upp en rad stolar så som det är gjort på bilden: den ena med sitsen åt höger, nästa med sitsen åt vänster, den följande med sitsen åt

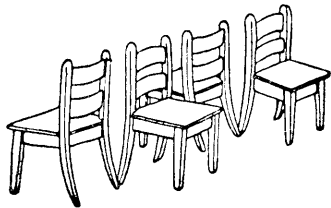

En sträng börjar...

Forts. fr. sid. 4

de vi köpt en get, för den gången hade vi ännu ingen ko. På vägen till barnhemmet såg jag i andanom vår lilla flicka leka med geten. Jag sa det till min man och han svarade: 'Mej gör det detsamma, vill du absolut ha en flicka så ska vi ta en flicka'.

höger o. s. v. Det skall vara en stol mindre än de lekande. Sedan går alla i en rad runt kring stolarna och sjunger en visa. Ett av barnen är lekledare, han går först och har en nyckelknippa i handen. Plötsligt mitt under sången låter han nyckelknippan falla till golvet. Det är det tecken alla väntat på: Genast söker alla sätta sig på var sin stol och den som blir utan stol går ur leken. Nu tar man bort en stol och leken börjar på

nytt. På det sättet fortsätter man tills bara en stol återstår. Då finns det bara två tävlande kvar och den av dem som först lyckas sätta sej på stolen har segrat.

VEMS ÖGON ÄR DET?

Hälften av barnen är innanför dörren, den andra hälften är utanför. Framför dörren spänner man två filtar eller dukar, så att det blir en liten springa mellan dem i mitten. Ett av barnen utanför dörren har en duk bunden om huvudet och kikar in genom springan. Då måste ett av barnen därinne gissa vems ögon det är som kikar in. Gissar det fel måste det gå ut till de andra utanför, gissar det riktigt måste den som kikar in komma in till de andra innanför dörren. Det lag som fått de flesta »anhängarna» till sej har vunnit.

BLÅSA BOMULL

Alla sitter runt ett bord, så nära varandra som möjligt. Mitt på bordet lägger man en bomullstuss. Alla lägger händerna på ryggen. Alla blåser vaddtussen från sej. Den som vaddtussen faller ner hos måste betala pant.

Maria Mironovna suckade och rynkade pannan. Galotsjka såg förvånad på henne, stötte till henne med armbågen och frågade:

»Och sen då?»

»Sen, ja... sen blev det så helt annorlunda än jag drömt mej.»

»Verkligen?», sa Galja nästan förskräckt. »Ville dom inte ge er någon flicka?»

»Jo visst. Vi fick tillåtelse att se ut en åt oss». Maria Mironovna blev stående och sa hastigt: »Där har vi baken. Popovka ligger bakom slutningen. Jag går längs baken, det blir närmare för mej.»

Det föreföll mej som om hon ångrade sin öppenhjärtighet. Men Galja, i sin ungdomliga egoism, tiggde:

»Maria Mironovna, ni måste berättat till slut. Vi kan väl sätta oss här vid dikesrenen, inte sant?» Och hon såg uppförande på mej, som om hon krävde att jag skulle ansluta mej till hennes förslag.

»Maria Mironovna har kanske bråttom», sa jag lite tveksamt. Jag tyckte inte jag hade rätt att tränga mej på.

»Jag har ingen särskild brådska», sa Maria Mironovna leende. »Men det finns inte mycket mer att berätta: jag ville ha tagit en liten flicka och tog en pojke. Det är allt. Kom och hälsa på oss en gång, så ska ni få se vad det är för en fin pojke. Vårt hus är det tredje från bygränsen, fråga bara så visar man er.»

»Men ni har säkert inte berättat allt!» ropade Galotsjka besviket.

Maria Mironovna såg på henne från sidan:

»Jaså... hur föreställer du det?» och vänd till mej frågade hon:

»Är det er syster?»

»Nej, vi är bekanta bara.»

»Har hon någon mor?»

»Nej, bara en moster, Anna Mijalovna. Det är till henne vi ska nu.»

Maria Mironovna tvekade ett ögonblick, så ställde hon ner mjölkspannen på marken, satte sej ner i gräset och inbjöd Galotsjka att slå sej ner bredvid henne.

Det lät Galotsjka inte säga sej två gånger. Hon satte sej ner och sträckte ut de slanka benen.

Maria Mironovna fortsatte sin berättelse:

»Vi kom alltså till barnhemmet, där var många barn, alla såg glada och duktiga ut och de hade rena och hela kläder. De lekte i trädgården, de rusade genom korridorerna. Vårdarinnor och sköterskor, alla i stärkta vita rockar och mössor övervakade dem. De tog vänligt emot oss och ingen var förvånad över vårt ärende, ty den gången var det många som tog hand om barn, som blivit föräldralösa genom kriget, och adopterade dem. När vi gick genom korridoren i samtal med förestånderskan stod där plötsligt en liten pojke — en liten en med runt ansikte, kortklippt hår och svarta ögon — framför oss och började ropa 'mamma, mamma!'. Han rusade rätt på mej, grep tag i min kjol med båda händerna, stam-

pade i golvet och ville att jag skulle ta upp honom i armarna. Jag var alldeles förlägen. Förestånderskan sa: 'Du tar fel, Vasja, det är alls inte din mamma'. 'Det är visst min mamma!' skrek pojken. Jag försökte lossa hans händer från min kjol, men han gav inte efter.

Förestånderskan bar ut honom, men han skrek så han var illröd i ansiktet, han försökte slita sej lös och tappade därvid sin lilla sandhink. Det minns jag som om det varit i går.

Min man tog upp hinken från golvet, vände den i händerna och sa: 'Kanske vi ska ta pojken i alla fall?' Och jag svarade, tveksamt: 'Vi ville ju ha en flicka'. Jag måste tillstå att det är sällan min man fattar humor, men då blev han rasande. 'Vad är det du har satt dej i sinnet, en flicka och därmed basta! Är den här lilla pojken mindre värd än en flicka, är inte han också en liten föräldralös unge?'. Jag kände hur tårarna började komma och vände mej bort. Då sa han, redan lugnare: 'Masja, tänk efter, den lilla flickan har du tänkt ut åt dej, som leksak. Det kvittar ju om det är en pojke eller en flicka. Vi båda ska ju tillsammans uppföstra en människa och inför allt folket blir vi ansvariga för honom!'. Förestånderskan var helt på hans sida. 'Det är ett gott tecken', sa hon, 'för er och för barnet, att han redan från början känner sej dragen till er. Då behöver ni inte först vänja honom vid er'. Jag kunde inte säga ett ord.

Så tog vi den lille Vasja till oss. Min man sysselsatte sej mycket med honom. Jag log också mot honom, smekte honom och gav honom mat; men allt skedde som i en dröm. Jag lade honom att sova och bredde över honom det lilla rosafärgade sidetäcket. Sen gick jag ut i farstun och grät och tänkte: Vad är det med mej? Ska jag inte kunna övervinna mej själv? Lille Vasja kan ju inte rå för det. Och jag beslöt att inte visa hur jag kände mej till mods. Men Vasja, så liten han var, kände att jag inte tyckte så mycket om honom. Inte så att han var rädd för mej, men han trivdes bäst med pappa. De två blev goda vänner.

Jag ägnade mina omsorger åt dem båda, lagade mat och städade, tvättade och strök, men jag kände mej som om jag bara var ett hembitråde i huset. Det var obeskrivligt bittert. Jag sa inte ett ord om saken till min man, tvärtom försökte jag dölja mina känslor.

Det gick en tid, och så började mina nerver ge efter. Jag började tillrättavisa Vasja för minsta småsak och han sprang genast till pappa för att få tröst. Min man brukade säga: 'Varför är du så sträng, mamma?' Då började jag i stället ge efter för Vasja i allting. Det var inte heller bra. 'Varför skämmer du bort honom så?' sa min man, och jag tyckte det var som om han sagt: vore Vasja din egen son skulle du behandla honom helt annorlunda... I över ett

Forts. å sid. 26

Lovas bröllop

Forts. fr. sid. 20

att han log, men det var nog bara inbillning, ty en präst måste nog vara allvarlig vid en vigsel.

— Vi sjunga psalmen 131, första versen, sade pastorn med sin vackra röst.

Det var ingen av de närvarande som kunde den psalmen, så pastorn fick sjunga den själv, och det gjorde han bra. Men innan han hunnit till slutet fick han hjälp från ett annat rum, det var Bror som nu åter satte in sina röstresurser.

Ingen låtsades om honom, inte ens mamma. Då — när psalmversen var slut — vände sig Lova om och sade bönfällande:

— Låt pojken få vara med också — jag vill ha alla barnen med på mitt bröllop.

Då skyndade mamma ut genom dörren och kom tillbaka med lindebarnet inrullat i en filt. Lova vände sig åter mot prästen, som uppfattade hennes nick ungefär så: — Vad du gör, gör fort. — Och det gamla ritualen avlöpte utan vidare avbrott — Lova och styrman böjde knä på de små broderade pallarna — Lova fick ringen utan olyckshändelse, allt var klart, och de nyvigda vände sig om mot publiken som långsamt satte sig i rörelse och gick fram och gratulerade.

Det var bara Ettan som inte var riktigt nöjd. Var det så lätt och fort gjort att bli gift? Lova såg det, och böjde sig ner och kysste henne.

— Är du ledsen Ettan? Kom skall du få smaka smörtärtan.

Men smörtärtan smakade härsken, bagar-Kristin hade fuskat med smöret — och Ettan mådde illa av den stora portion, som Lova lagt för henne.

Konstigt nog tycktes alla de andra vara på något sätt lättade sedan vigseln var över. De pratade och skratade och skämtade, pappa berättade historier och mamma pratade med styrmans släkt och flickorna och fru Nilsson sprang ut och in och dukade bordet med väldiga tallrikshögar och högar med julmat av alla sorter. Det skramlades med knivar och gafflar och glas, och ett par gånger försökte Lova springa fram och hjälpa till, men både pappa och mamma hindrade henne. Hon fick inte ens hålla i lillebror, fast hon så gärna ville det...

Den enda som uppförde sig värdigt och som Ettan tänkt sig att man skulle göra på bröllop, var gamla fru Fahlander. Hon satt stilla på sin stol med näsduken om psalmboken och stirrade ut i rummet. Hon hade stora utstående ögon, alldeles som styrman själv, och hon var lika lång men mycket, mycket magrare. Ansiktet var brunt och rynkigt, men ändå förstod man att hon en gång för länge sedan varit vacker. Lova hade aldrig varit vacker, det hade hon talat om för Ettan, hon hade bara varit duktig — och det var kanske därför styrman nu gifte sig med henne. Den

gamla mamman tycktes inte bry sig om saken, hon satt stilla och kramade psalmboken ända tills mamma kom och bjöd henne stiga fram och ta en smörgås. Då reste hon sig motvilligt i hela sin längd och gick fram till bordet, där hon liksom urskuldande böjde sig ner och plockade litet av varje på sin tallrik. Sedan satte hon sig på sin plats igen och tuggade långsamt och högtidligt. Ettan kunde inte lämna henne med blicken, detta var en människa som upplevde något stort.

Det var mycket mat på smörgåsbordet, och sedan kom tjädern, som pappa skjutit, och sedan kom tårterna, som Lova fått i present — men till allt detta hade Lova bestämt att inget vin och intet brännvin fick serveras, ty hon var logeodtemplare och fälde ingen fylla. Men gästerna dolde sin missträknings vål, ifall de kände någon, de drack flitigt av det fradgande svagdrickat, och till tårtan serverades ett alkoholfritt vin som hette Rosenhäger. Det fick även barnen smaka, och Ettan kunde inte förstå att riktigt vin kunde vara godare än denna söta och ljuvliga dryck.

Strax efter vigseln hade lillebror burits tillbaka till sin säng och ett par timmar senare gick det samma väg med Lisa. Men Helga och Ettan höll sig tappra i det längsta. Lova hade placerat dem mitt emot sig vid bordet, och då och då nickade hon uppmuntrande åt dem — eller var det sig själv hon uppmuntrade? Ettan tyckte att hon aldrig sett Lova riktigt förrän i kväll, när hon skulle mista henne för alltid. Det där ljusa breda ansiktet med de små blå ögonen och den stora munnen var så självklart Lova, att man aldrig funderat på det. Men nu, när det ljusa håret var uppvridet under myrtenkronan på ett konstigt sätt, blev man varse hennes ansikte på nytt. Tänk så många gånger hon trötat en när man var rädd för mörkret om kvällarna, hur hon sjungit sorgliga sånger som knipit hårt om hjärtat — den där hemiska sången om de elaka systrarna, som hon sjöng när Ettan inte varit riktigt snäll mot Helga. »Jag tycker att det liknar min lilla systers gråt, blåser kallt, kallt väder ifrån sjön.»

Ettan sneglade på Helga och sedan på sin ombundna hand. Lova tyckte inte om att de var ovänner. Hon sade att systrar skulle tycka om varandra, och hon berättade långa sagor om snälla, snälla systrar... Nu skulle hon gå bort med styrman och aldrig berätta vackra sagor mera, den nya flickan, som hette Matilda, kunde kanske inga sagor... Matilda — det lät inte lockande...

Tårarna rann ner på tårtan, det var en god gräddtårta, inte det minsta härsken... Helga tittade under lugg på Ettan och så började hon också gråta. Först tyst som Ettan, men sedan allt högre och till slut tjöt hon vilt:

— Lova, Lova, Lova.

Lova steg upp från tårta och Rosen-

häger, tog slöjan under armen och gick omkring bordet.

— Kom, småflickor, sade hon milt, och föste dem framför sig med den lediga handen. Båda lydde genast, de steg upp från sina stolar och gick före Lova in i sängkammaren.

— Nu är det jag som skall lägga er för sista gången, sade Lova och började klä av de trötta små flickorna. Nu lägger vi kläderna så fint, så fint — se så där ja, livstygcket så och strumporna på stolkarmen och lilla linnet överst...

Hennes röst lät som musik. Ettan och Helga log genom tårarna. De lät Lova fara med tvättlapparna över deras tåriga ansikten, och händerna blaskade de själva snällt och villigt.

— Så där, så där, nynnade Lova och drog upp täcket över dem där de låg i syskonbädd i utdragssoffan. Så sträckte hon sig över Ettan som låg ytterst och kysste Helga på kinden och sedan kom turen till Ettan. Då slog Ettan armarna om Lovas hals, hon trasslade in sig i slöjan men det hindrade henne inte att krama riktigt hårt... Så såg hon ett ljust blekt ansikte med tårade ögon i en sky, som en ängel — och så somnade hon genast.

*

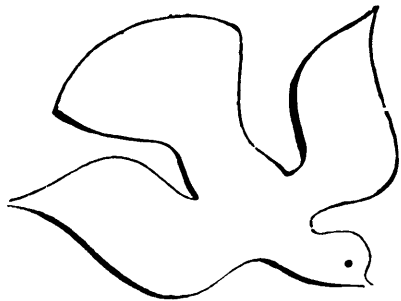
Här kunde historien om Lovas bröllop egentligen sluta, ty vad som senare på kvällen tilldrog sig saknar allt intresse. Men Lovas egen historia är inte alldeles ointressant. Först fem år senare fick hon ett barn, en flicka. Det var vid jultid, och Ettan fick följa sin mamma på besök med barnsängsgröten. Det finaste var att Lova kallade sin lilla dotter för Edit efter Ettan.

Men styrman Fahlander var inte logeodtemplare, han som Lova, och följden var att han inte gick framåt i sitt yrke som han borde. Den långa magra gumma, som var hans mamma, blev änka och kom att bo hos dem, och det blev mycken strid mellan Lova och hennes svärmor. Och så beslöt Lova att hon och Fahlander och lilla Edit skulle emigrera till Förenta staterna — det var vanligt att lösa en del konflikter så på den tiden.

Och i Amerika gick det bra för den svenska familjen — deras farm steg i värde, tack vare Lovas energi och flit. Fahlander var inte så helt att lita på alla gånger, han blev först på gamla dagar godtemplare, när han inte hade så mycket att förlora, som han sade.

Men Lovas bröllop blev en legend i två familjer: dels i kapten Elvings hem, där man med löjen och vemod påminde sig Lovas bekymmer för barnen in i det sista — och i Lovas familj, där den nya lilla Edit i detalj fick höra talas om den stora Edit och hennes systrar och hur allt gått till den där sista dagen som Lova varit i deras hus.

Historien såg kanske inte alldeles lika ut i de båda familjerna — men så hade den ju också upplevts olika.

FIRA JUL MED LAGOM STÖK

Kåseri kring julmaten av KRISTINA

Rådet att ta det lugnt med julstök och matbestyr till helgen behöver kanske inte upprepas längre — alla har sist och slutligen kommit fram till att lagom är bäst. Fast ho vet... En liten stökbacill har nog dröjt sej kvar hos de flesta av oss och ska vi vara snälla är det väl både ursäktligt och förklarligt. Många av oss ser i julen en chans att samla ihop de sina kring grytan och ljusen till en riktig hemmahelg, när ingen ska gå på klubbmöte, ingen sticker iväg ut till gänget eller till Perra för att titta på TV. Detta unika tillfälle vill vi så i all kärlek och välmening rama in med extra gott på bordet och festprydda rum. Och så börjar valsen...

JULSKINKAN

— dyr, kaloririk, men ack så go' — den ugnsbakar ni väl numera? Eller drar ni fortfarande ner den där stora kitteln från översta hyllan i skåpet och sätter i gång med storkok? Och har ett väldigt jobb med att skumma och passa koket så det inte pöser utan »sjuder» just så där som kokboken föreskriver. Har man en gång provat ugnsbakningen säger man definitivt farväl till kokmetoden. Så här enkelt går det till:

Man behöver en kötttermometer, ett stekgaller och en långpanna. Samt skinkan. När man köper den måste man i butiken försäkra sej om huruvida den måste vattnas ur eller ej! Man ska nämligen komma ihåg att den här metoden inte drar ur saltet, såsom sker vid kokning. I allmänhet är det nog klokt att vattna ur skinkan ett dygn innan man ugnsbakar den. Skinkan lägges på gallret med svälsidan upp och placeras i långpannan. Ett kryss skäres i svålen över den köttigaste delen och här trycktes termometern försiktigt in — en aning snett — så att dess spets når in till mitten av skinkan. Slå så mycket vatten i långpannan att botten skyles. Sätt så in skinkan i svag ugnsvärme (125 gr.) — och adjö med den för några timmar. (Ungefärlig tid för ugnsbakningen är 1 timma per kilo skinka.) När kötttermometern visar 77 grader är skinkan färdig så visst som amen i kyrkan. Då har svålen blivit till ett hårt skal som ni lyfter av som en sköld medan skinkan är varm. Stark och fin köttsky har droppat ner i långpannan, den späder man ut till doppet i grytan eller använder den till grönkålsoppa.

LUTFISKEN

mår också bäst av att hamna i ugnen innan den kommer på bordet. Man smörjer en eldfast form med margarin eller smör och placerar lutfisken i den med skinnsidan upp, saltar och täcker över formen med dubbla smörpapper eller, ännu bättre, aluminiumfolie. Ugnsvärmen ska vara ungefär som till sockerkaka (200 gr.). Efter 30—40 minuter — beroende på hur tjock fiskbiten är — bör den vara färdig. Passa den väl och ni behöver inte riskera att den »kokar bort». Och så behändigt som det är: ingen neddragen kastrull, inga besvär med att lägga upp fisken — man tar formen direkt ur ugnen och sätter den på bordet.

Såsen bör man ägna lite omsorg. En god vit sås ska koka i 10 minuter, då blir den len och fin och har inte »mjölsmak». Den kan avsmakas med, förutom salt, senap på skänksätt eller »blankas av» efter kokningen med en klick smör. Det ena goda utesluter förresten inte det andra.

Blir det lutfisk över så gör en

Lutfisksufflé

till frukost någon av de andra helgdagarna. Den här beskrivningen räcker till 4—5 personer:

2 kkp fint sönderdelad kokt lutfisk, 50 gr. smör eller margarin, 1½ dl vetemjöl, 3½ dl mjölk, 4 ägg, salt, vitpeppar.

Fräs samman margarin och mjöl (utan att bryna), späd med mjölken och låt den koka någon minut. När det svalnat tillsättes äggulorna, en i taget och man avsmakar med salt och vitpeppar. Fisken röres ned och sist de till hårt skum slagna vitorna.

Vispa dem tills ni kan vända bunken upp och ner utan att de rinner ur, vispa ytterligare ett par minuter. Det är viktigt om en sufflé skall lyckas! Smörj en eldfast, djup och rymlig form väl — ända upp till kanten! — slå i smeten och grädda sufflén i ugn i 200 gr. värme i vattenbad. Fyll så mycket vatten i långpannan att formen får plats utan att det rinner över. Gräddningstid: 30—40 minuter. Varning: Glutta inte på ugnsluckan. Sufflén vill vara i fred, annars är det risk för att ni får fiskpannkaka i stället för en pösig, fin drömpudding. Mot slutet måste man naturligtvis glänta lite för kontroll, men bara glänta och ingen smäll i ugnsluckan. Servera omedelbart och med skirat smör. Låt hellre matgästerna vänta på sufflén än tvärtom.

Desserterna behöver vi väl inte bekymra oss så mycket om, det finns goda och inte så dyra fruktkonserver att ta till om man inte föredrar färsk frukt. Om ni tycker om och vill kosta på vispgräddade till konserverfrukten föreslår jag att ni provar fluffysås eller apelsingrädde.

Fluffysås: Vispa 2 äggulor med 1 msk strösocker pösigt och tillsätt 1 msk konjak eller punsch, vispa 2 dl tjock grädde till fast skum och rör försiktigt ned det i äggtoddyn just innan såsen ska serveras. Härligt till kokta päron eller persikor.

Apelsingrädde är tjock vispad grädde tillsatt med djupfryst upptinad apelsinjuus och socker. Är också härligt som tårtgarnering.

Vuxna läckergommar brukar tycka om den här desserten: Konservpäron, halvor, fylls med söndermosad ädelost som blandats med hårt vispad grädde. En rejäl klick på varje halva och så en valnötskärna eller vindruva i toppen. Med ett glas madeira till blir det »nektar och ambrosia».

»Upp- och nervända kakan» är en något ovanlig men läcker sak som passar både till kaffet och som dessert med tunn eller vispad grädde till. Så här gör man den:

Smält i sockerkaksformen 2 msk smör eller margarin, strö i 3 msk mörk farin (det går också med strösocker, men i vårt tyckte är det farinen som ger kakan dess pikanta smak). Låt smöret och sockret smälta ihop i botten på formen. Vicka på formen så också sidorna får lite glassyr. Sedan lägger ni ananas, väl avrunnen och skuren i bitar (eller om ni hellre vill ha hela runda ringar). Över detta slår ni sedan sockerkaksmeten — er egen special eller varför inte mixsmet. Gräddas som vanlig sockerkaka i 22 gr. värme.

Färdig stjälpes den upp som en vanlig sockerkaka. Den fastnar inte i botten, ni kan vara lugn. Ananassen ligger fint ovanpå kakan i den knäckliknande sockersmeten. Gissa om det är gott. »Den har en bismak», sa en liten dam på 10 vårar en gång, »den smakar meeer!»

Lycka till och GOD JUL!

Bettys debut...

Forts. fr. sid. 9

om Betty, som trevade under mattan vid grannddörren, tog upp en nyckel, låste upp och gick in. Barnet hade ramlat ur vaggan och låg på golvet och skrek, våt och ynklig. Föräldrarna var ute och »torgade». De gick sent, strax innan bönderna tog ner sina stånd, för att få handla så billigt som möjligt. — Köpa slumpen, som de sa. Barnets mor gick också på fabrik och hade »ungen» på fräls-

En sträng börjar...

Forts. fr. sid. 23

är plågade jag mej själv på det sättet.»

Maria Mironovna teg.

Då frågade Galotsjka lågt:

»Och nu?»

»Nu är det annorlunda. Tror du, flicka, att det är lätt att hävda sej i familjelivet? Jag är säker på att om jag inte hade behärskat mej, om jag hade visat vad jag kände, så skulle det ha fortsatt på det sättet än i dag, och kanske ännu värre. Men så beslöt jag en dag att resa till min syster Panja. Jag stannade där en vecka och berättade allt för henne. Hon delade mina bekymmer men gav mej inget råd, i såna fall är det inte lätt att råda andra. När jag reste hem kände jag mej rädd: hur kommer Vasja att ta emot mej? Jag trodde inte mina ögon när han kom rusande mot mej, vår pojke, och ropade: 'Mamma. Min mamma har kommit!' Jag vet inte vad det var som hände inom mej då, jag vet det inte än i dag. Jag kramade honom och grät och skrattade och kysste honom, som om jag just räddat honom ur en stor fara. Och inom mej kändes det som en bäck om våren. Sedan dess är Vasja för mej det käraste på jorden. Vi satte oss på gården, vi båda och började prata med varandra och jag frågade ut honom hur han och pappa haft det utan mej, vad de hade gjort, vad de lagat till middag. Och han berättade allt: att katten fått ungar, att körsbären började bli mogna. Jag lyssnade och förvånades över hur viktigt och intressant allt detta var för mej. Från och med den dagen var allt som förvandlat. Det har gått många år sedan dess, men den dagen glömmar jag aldrig.»

Maria Mironovna såg på Galotsjka och log:

»Så är det, ser du, och du grälar över ditt öde.»

Ännu några minuter satt vi kvar vid bäcken, så tog Maria Mironovna adjö av oss och inbjöd oss ännu en gång att komma och hälsa på.

Galotsjka såg länge efter henne, så reste hon sej och sa:

»Nu måste vi gå. Det ska bli skönt att få tvätta sej hos moster och få lite mat i sej. Sen ska jag sätta mej ner och skriva brev till Boris.»

ningsarméns krubba om dagarna, pappan var på språng efter arbete. Mor påstod att »ungen» inte fick nån mat under söndagsdygnet hemma, för modern ansåg att »de stoppat magen full på kräket» på »frälsis», så det var onödigt ge det mat hemma. Barnet var ett halvår, sparkade och slingrade sig, så det var omöjligt för Betty att lyfta upp det från golvet.

Betty gick ut i förstugan och ropade på mor, som fortfarande stod inne hos grannen och trätte och inte hörde. Det började mörkna i den tränga förstugan. Betty såg genom farstufönstret att lykttändaren var i farten nere på gatan. Hon knackade på hos grannens och gick in och sa till mor, att den andre grannens unge ramlat ur vaggan.

— Jaha, sa den fulle grannen — mor din är polis hon, i det här huset! Bra att hon fick annat än oss att bry sig om.

Mor drog med sig Betty ut, slog igen dörren, gick in och satte torrt på barnet och befallde Betty att vaggas.

— Du kan öva melodin på sången, medan jag går ner efter polisen. Den där busen kan inte få hålla på som han vill.

— Tanten retar honom. Tanten är mycket elakare än farbrorn, sa Betty, som var arg för hon måste stanna i det trista, illaluktande rummet. Och ibland hade hon fått femöringar av den supige grannen.

— Det här begriper du inte! Han super upp allting! Vaggas ungen så hon somnar och sjung på sången. Du måste lära melodin så du slipper skäms i morron när du ska sjunga ensam för folk, det är inte så lätt må du tro, du kan komma av dej.

Mor springer ner på gatan, kommer åter och pratar med någon. Betty hade inte ett ögonblick trott, att mor skulle hämta polisen. Det hade hon hotat med så många gånger, men när Betty tittade ut i farstun och gnlode »såsom stjärnor bekransa den krona han bär» kom mor med en polis.

— Jag tror inte han rört henne, så det är någe' farligt, men konstapeln kan i alla fall skrämma honom. Det är ett fastligt liv varenda lördag och söndag därinne.

Polisen gick in till grannen, mor gick in till symaskinen, och Betty satte sig att vaggas och sjunga på sin debutsång.

Barnet somnade, mor kom tyst och viskade åt Betty komma in och äta.

— Du får sjunga lite till sen, ska jag lyssna om du sjunger rätt. Jag har mer kvar på förklädet, men vi måste ha lite mat först.

Knackvurst, potatis, sur grädde, smörgås, ost, kräm och mjölk. Det blev alltid god lördagskvällsmat så länge mor arbetade på fabriken. Men det brukade inte vara länge, förrän det tog slut med arbetet.

Betty åt tyst och ivrigt liksom mor och far. Allteftersom magen fylldes kom tröttheten efter en lång dag. Mor tio timmar på fabriken, far tio

timmar vid lastkajen och Betty sex timmar i skolan. Mor plockade lojt ihop disken, ställde den på en hopspikad låda som tjänstgjorde som diskbänk vid spisel, och började bädda.

— Jag syr färdigt i morron. Fyllon därinne håller nog lugnt i natt, så en får sova, och de andra har kommit hem till sin stackars unge. De skulle ha fängelse som de bär sej åt med den, inte ger ungkräket nån mat på ett dygn! Atminstone har modern själv skruttit med, hur hon spar en liter mjölk. Ungarna på krubban får nog inte så fett. Vi måste hämta vatten, det kunde du gjort, vände sig mor till far, som tagit av skorna och skulle gå i säng.

— Jag har gjort mitt för dan, vatten kunde Betty burit hem, hon har varit hemma sen tre i eftermiddag, brummar far.

— Jag måste sjunga, sa Betty.

— Hon orkar bara med femlitersflaskan och den rinner. Ta på dej Betty och följ med. Öva på sången får du göra i morron, mens jag syr förklädet färdigt. En kan behöva en smula luft, här är som en bastu. Mor tog två hinkar och lade i de två korsen som stått på tork. I de flesta kyffena i kvarteret låg det såna där kors att ha i hinkarna, ty pumpen låg vid torget och det var långt dit. Vicevärdinnan fick en tunna vatten körd varannan dag, men ingen hyresgäst fick ta en droppe ur den. Värdinnan hade mumlat om att de skulle betala för de fick låna drakten (vattenok), som hängde i förstugan.

— Gick du efter polisen, sa far och rapade.

Mor såg spydigt på honom.

— Precis som du inte hörde det! Vart ord hörs ju genom väggen! En måste ju få sova nån lördagsnatt. Gå nu och lägg dej, han bjur dej nog på en sup ändå när det beger sej, för jag bad polisen att bara skrämma honom.

Betty tog de två små korsen ur hinkarna och då de kom ner i förstugan ville hon bära drakten.

— Du får så tungt hem mor, jag bär det här.

Mor tog henne om axlarna nere i den mörka farstun, och smekte henne över håret. Så steg de ut på den halvmörka gatan, som lystes upp av en väldig måne. Gatlyktorna, som var få med dåliga lågor så här på bakgatan, syntes knappt.

Gatan låg öde och månen lyste på de skamfilade kåkarna, Betty kände sig högtidlig och lycklig efter mors smekning och av månens glans.

— Varför värmer inte månen? Farmor säger månen är farlig?

— Månen är inte farligare än allt annat och varför han inte värmer vet jag inte, men det är skönt när han lyser som i kväll. Man ser bättre och fylltrattarna hittar hem dit de ska, säger mor muntert.

Det lilla torget var inte stensatt. Det vara fullt av sopor efter torgstånden, var moddigt av vatten och

hästlort. Men månen sken över den stora järnpumpen, torget var vakert, soporna såg inte ut som sopor i månskenet. Betty och hennes mor stod tysta en stund och såg mot månen. Så fick de höra att folk pratade, hinkar skramlade och Betty skyndade sig att lägga de två korsen i hinkarna och hjälpte mor att pumpa. Så tog mor draken över axlarna, hakade på hinkarna och de vandrade hem igen.

Det var tyst i det lyhörda huset, den lille hade somnat, hos den fulle grannen var tyst. Far snarkade i sängen, Betty och mor klädde av sig. Mor drog upp rullgardinen lite så månen skulle lysa in, gick till Bettys soffa, strök henne över kinden, viskade godnatt — — —

Nästa söndagseftermiddag klockan tre stod Betty uppe på en plattform med utslaget långt hår och vitt förkläde med en stor rosett bak. Den sjuåriga gestalten var »rak som ett ljus», hade fröken sagt och Betty sjöng för den fullsatta lokalen, där många frälsningsuniformer lyste och en kyrkoherde hade hedersplats i en karmstol nedanför plattformen. Hon sjöng allvarligt och klart och utan att missa tonen mer än en gång, då hon fick ta om »såsom stjärnorna klara de då skola vara». Det fick inte applåderas i den lokalen, men kyrkoherden reste sig från sin karmstol, sträckte handen upp till plattformen och tog Betty i hand. Hon knixade för honom och för hela publiken och gick och satte sig, utan en aning om att detta kallades debut. Hemma hade det ju inte ens talats om att hon skulle ut på något särskilt. Mor hade henne bara att sjunga om och om igen, skyndade på henne — verkade arg. Far sov när Betty gick till festen.

När Betty kom hem hade mor fruktsoppa och tunna pannkakor, den finaste av all mat, och mor frågade hur det gick.

Tidningen VI KVINNOR
i demokratiskt världsförbund

Utgivare: Andrea Andreen
Redaktionskommitté:
Valborg Svensson, Birgit Ehrén

Utkommer med nio nr pr år.
Prenumerationspris pr år: Kr. 4:50
Lösnummer 50 öre (kommissionärer antagas).

Postgiro: 513 23. Box 180 73
Stockholm 18
Svenska Kvinnors Västerförbund
Förbundsstyrelsens lokaler är
belägna i Kungsgatan 79,
Stockholm. Tel. 53 19 61

Tr. a. b. Plantryck, Sthlm 1957

— Farbror prästen tacka mej efter sen jag sjöng, sa Betty.

— Kom du inte av dej?

— Bara en gång, men det hörde de inte! Och Betty slevade i sig fruktsoppa. Innanför väggen hördes fars röst, han var bjuden in på en sup till grannen, som mor hämtat polisen till. Innanför den andra väggen gnällde den lille.

— Var det bara du som sjöng? Vad gjorde de? Drack kaffe? Flick du kaffe?

— Frälsningstanterna sjöng och spela gitarr och prästen läste något och vi allihop fick en påse var med en bulle och tre chokladbitar, bara barnen fick det. Jag har ätit upp mitt, sa Betty. Mor såg begrundande på henne.

— Det har varit så bråttom, jag har ju bara hört efter om du sjungit rätt, vill du sjunga hela sången nu?

Betty slevade ivrigt i sig sista skvätten fruktsoppa på tallriken, torkade munnen med näsduken, reste sig och började tona. Så började hon: »Då han kommer, då han kommer att hämta sitt rikes juveler — — —» Mor lyssnade utan att avbryta. Granntanten kom tyst in. Hennes näsa var svullen, och hon stod innanför dörren och lyssnade på Betty. Grova röster mumlade bakom väggen, barnet gallskrek, men Betty var van, det störde inget, inget kunde störa då mor hörde på och såg glad ut. Hon sjöng sången till slut och satte sig.

Granntanten satte sig också, torkade ögonen med förklädet.

— Du sjöng fel på ett par ställen, du måste lära dej melodierna ordentligt, sa mor.

— Det gick bättre därborta, alla människor satt tysta, barna också och prästen tacka bara mej, sa Betty.

— Konstigt att de hade en präst i frälsningsarmén, han begrep nog inte sång. Dom andra tyckte du var så liten, så det inget gjorde om du sjöng fel här och där. Nästa gång ska du lära dej bättre! Fast så illa var det inte, lät rätt bra, sa mor då Bettys tårar började rinna.

— Jag tyckte det var vackert, sa grannfrun.

Mor tog av Betty nya förklädet, flätade ihop håret och skickade ut henne att leka. Men Betty gick ensam, sökte inte upp några barn, var arg på mor. Betty som fick skriva breven till mormor och farmor, räkna ut handelsnotor och hjälpte mor med allt möjligt och fått beröm i skolan. Några av barnen hade sagt att de inte skulle vågat stå så där ensamma och sjunga för folk. Många av dem vågade bara visa svar då fröken frågade något. Fröken hade sagt att Betty passat bäst, för hon var frimodig. Mor tjtade alltid om att man inte ska berömma barn, för då blir de högfärdiga. Mor hade nog inte vågat stå ensam och sjunga för prästen och allt folket. Fast det tor-des hon nog förstås, hon hade ju häm-

Svenska Kvinnors Västerförbund (SKV)

uppstod år 1931 och har utvecklats ur föreningen Frisinnade kvinnor, som bildades 1914. Det bygger på samarbete mellan olika åsiktsriktningar och har därvid alltid hävdad sin tro på kvinnornas särskilda uppgift för fredens sak och sin övertygelse att samhället måste omdanas till att motsvara även de kvinnliga medborgarnas behov.

SKV är sedan maj 1946 svensk sektion av Kvinnornas Demokratiska Världsförbund (KDV), som omfattar över 200 miljoner kvinnor i 80 länder. KDV och dess nationella organisationer kämpar för att vinna och praktiskt förverkliga **kvinnornas rättigheter**: rätt att rösta och att väljas, rätt till arbete, till lika lön för lika arbete och till befordran; rätt till undervisning och yrkesutbildning och till social trygghet för moder och barn.

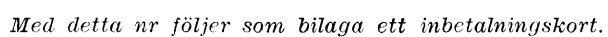
KDV och dess nationella organisationer kämpar för att tillförsäkra **alla barn ett lyckligt liv i trygghet**; undervisning och goda bostäder, hälsovård, sund litteratur, goda fritidssysselsättningar. KDV vill samla all världens kvinnor oberoende av hemort, ras och livsåskådning till försvar av freden.

tat polis som var så farligt. Och så kunde hon det där konstiga som kallades gehör och som hon påstod Betty aldrig kunde lära sig. Fast lite duktig tyckte nog mor att Betty varit, annars hade hon inte gräddat tunna pannkakor. Det fanns ju kvar av lördagsmaten, knackvurst och sånt. Pannkakorna var nog för att fira Betty, fast mor kunde ha sagt det. Granntanten hade tyckt att Betty sjungit vackert.

Betty strosade i väg till torget. Nu var det åtminstone rensopat men såg ruggigt ut mot kvällen före, då månen skinit och mor varit så snäll som hon blev ibland, så att Betty ville gråta. Det står nära barn omkring pumpen, Betty går fram till dem, ett par kände hon, de hade varit med på festen. Kanske de skulle säga något. Samma vilket de gjorde. I kväll skulle mor och Betty gå efter vatten i månskenet igen. Hon såg upp mot himlen. Det var mulet, såg ut att bli regn, blåste kall höstvind och far och mor skulle flytta snart.

Barnen ropar, vinkar åt Betty, ingen säger något om hennes sång några timmar förut. Snart är kurrögömma i full gång mellan husen. Det fanns många prång att gömma sig i.

**Lösningarna skall vara red. tillhanda senast den 3 januari 1958.
De tre först öppnade rätta lösningarna belönas med bokpris.**

Pris 1 krona